Νοέμβριος 2023

Το παρόν Θεματικό Δελτίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο και δεν είναι εξαντλητικό

Συνθήκες κράτησης και μεταχείριση κρατουμένων

Δείτε επίσης τα Θεματικά Δελτία με τίτλο «Καθεστώς κράτησης και ψυχική υγεία», «Απεργία πείνας σε καθεστώς κράτησης», «Ισόβια κάθειρξη», «Κρατούμενοι και δικαίωμα στην υγεία» και «Μυστικοί χώροι κράτησης».

Συνθήκες κράτησης και εσωτερικά ένδικα μέσα

Peers κατά Ελλάδας

19 Απριλίου 2001

Τον Αύγουστο του 1994, ο προσφεύγων, ο οποίος είχε υποβληθεί σε θεραπεία για εθισμό στην ηρωίνη στο Ηνωμένο Βασίλειο, συνελήφθη στο αεροδρόμιο της Αθήνας με κατηγορίες για αδικήματα περί ναρκωτικών ουσιών. Μεταφέρθηκε στο συγκρότημα φυλακών Κορυδαλλού στην Ελλάδα υπό καθεστώς προσωρινής κράτησης και εν συνεχεία κρίθηκε καταδικαστέος. Αρχικά κρατήθηκε στο ψυχιατρικό νοσοκομείο των φυλακών πριν μεταφερθεί σε κελί για πειθαρχικούς/διαχωριστικούς σκοπούς της Δ πτέρυγας και εν συνεχεία στην Α πτέρυγα. Κατήγγειλε ειδικότερα τις συνθήκες κράτησής του, υποστηρίζοντας συγκεκριμένα ότι στη Δ πτέρυγα είχε μοιραστεί ένα μικρό κελί με έναν ακόμη κρατούμενο, το οποίο διέθετε τουαλέτα, χωρίς διαχωριστικό, που συχνά παρουσίαζε δυσλειτουργίες, σε συνθήκες υπερβολικής ζέστης και στενότητας χώρου, με ελάχιστη πρόσβαση σε φυσικό φως και έλλειψη αερισμού.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, διαπιστώνοντας ότι οι συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντα σε κελί για πειθαρχικούς/διαχωριστικούς σκοπούς της Δ πτέρυγας των φυλακών Κορυδαλλού συνιστούσαν εξευτελιστική μεταχείριση. Το Δικαστήριο έλαβε ιδιαιτέρως υπόψη ότι, για χρονικό διάστημα τουλάχιστον δύο μηνών, ο προσφεύγων ήταν αναγκασμένος να παραμένει κατά το μεγαλύτερο μέρος του 24ώρου ουσιαστικά καθηλωμένος στο κρεβάτι του εντός ενός κελιού μη αεριζόμενου και χωρίς παράθυρο, το οποίο κατά διαστήματα γινόταν αφόρητα ζεστό. Ήταν επίσης αναγκασμένος να χρησιμοποιεί την τουαλέτα παρουσία άλλου κρατούμενου και ο ίδιος να παρίσταται κατά τη χρήση της εκείνον. Το Δικαστήριο διατύπωσε την άποψη ότι καταγγελλόμενες συνθήκες κράτησης συνιστούσαν προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας του προσφεύγοντα και του προκαλέσει αισθήματα αγωνίας και κατωτερότητας, ικανά να τον εξευτελίσουν και να τον ταπεινώσουν, και ενδεχομένως να κάμψουν τη σωματική ή την ηθική του αντοχή.

Kalashnikov κατά Ρωσίας[1]

15 Ιουλίου 2002

Ο προσφεύγων πέρασε σχεδόν πέντε χρόνια σε προσωρινή κράτηση, κατηγορούμενος για το αδίκημα της υπεξαίρεσης, πριν την απαλλαγή του από τη σχετική κατηγορία, το 2000. Ο προσφεύγων κατήγγειλε τις συνθήκες παραμονής του εντός του καταστήματος κράτησης, και ειδικότερα, ότι το κελί του ήταν υπερπλήρες – σε επιφάνεια 17 τ.μ. κρατούνταν 24 κρατούμενοι – ότι, περιβαλλόμενος από μανιώδεις καπνιστές, αναγκαζόταν να εκτίθεται σε παθητικό κάπνισμα, ότι το ενδεχόμενο επαρκούς ύπνου ήταν ανύπαρκτο, καθώς η τηλεόραση και το φως εντός του κελιού δεν έσβηναν ποτέ, ότι ο χώρος στο κελί κατακλυζόταν από κατσαρίδες και μυρμήγκια, καθώς και ότι προσβλήθηκε από μια σειρά δερματικών νοσημάτων και μυκητιασικών λοιμώξεων, με συνέπεια την απώλεια των νυχιών των ποδιών του και ορισμένων εκ των χεριών του.

Το Δικαστήριο, μολονότι απεδέχθη την απουσία ένδειξης πρόθεσης εξευτελισμού του

προσφεύγοντα, εντούτοις εκτίμησε ότι οι συνθήκες κράτησης συνιστούσαν εξευτελιστική μεταχείριση κατά παραβίαση **του Άρθρου 3** (απαγόρευση βασανιστηρίων και απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας) της Σύμβασης. Ειδικότερα, ο σημαντικός υπερπληθυσμός και οι ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης, καθώς και οι επιζήμιες επιπτώσεις τους στην υγεία και την ευημερία του προσφεύγοντα, σε συνδυασμό με τη χρονική διάρκεια της κράτησης του συνέβαλαν στην εν λόγω διαπίστωση. Όσον αφορά τον υπερπληθυσμό, το Δικαστήριο τόνισε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) είχε ορίσει τα 7 τ.μ. επιφάνειας ανά κρατούμενο ως ενδεικτική, κατευθυντήρια γραμμή, για κάθε κελί κράτησης.

Modârcă v. Μολδαβία

10 Μαΐου 2007

Το 2005, ο προσφεύγων, πάσχων από οστεοπόρωση, παρέμεινε, κατά το διάστημα της προσωρινής του κράτησης, για εννέα μήνες, σε ένα κελί 10 τ.μ. μαζί με τρεις ακόμη κρατούμενους. Το κελί είχε πολύ περιορισμένη πρόσβαση στο φως της ημέρας, ήταν ανεπαρκώς θερμαινόμενο και αεριζόμενο, ενώ η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος και νερού παρουσίαζε διακοπές ανά διαστήματα. Στον προσφεύγοντα δεν παρασχέθηκαν κλινοσκεπάσματα ή ρουχισμός κράτησης, η τραπεζαρία βρισκόταν σε κοντινή απόσταση με την τουαλέτα, ενώ οι ημερήσιες δαπάνες για τη διατροφή περιορίζονταν στο ποσό των 0,28 ευρώ ανά κρατούμενο. Ο προσφεύγων προέβαλε, μεταξύ άλλων, τον ισχυρισμό περί κράτησής του σε συνθήκες απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης.

Το Δικαστήριο συνήγαγε ότι οι σωρευτικές επιπτώσεις που επέφεραν οι συνθήκες κράτησης στον προσφεύγοντα και ο χρόνος που αναγκάστηκε να τις υπομείνει συνιστούσαν παραβίαση του άρθρου 3 (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Επισήμανε ειδικότερα, ότι η κυβέρνηση της Μολδαβίας δεν αμφισβήτησε την ύπαρξη τριών στρωμάτων μεταλλικού πλέγματος στο παράθυρο του κελιού, ότι υπήρχαν διακοπές στην παροχή ηλεκτρισμού ρεύματος και νερού, ανά διαστήματα, ότι στον προσφεύγοντα δεν παρασχέθηκαν κλινοσκεπάσματα ή ρουχισμός κράτησης και υποχρεώθηκε σε δαπάνη για την επισκευή και τον εξοπλισμό του κελιού, ότι η τραπεζαρία βρισκόταν σε κοντινή απόσταση με την τουαλέτα, καθώς και ότι οι ημερήσιες δαπάνες για τη διατροφή είχαν περιορισθεί στο ποσό των 0,28 ευρώ ημερησίως ανά κρατούμενο. Το Δικαστήριο παρατήρησε περαιτέρω ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) είχε αναφέρει ότι το φαγητό «προκαλούσε αηδία και ήταν ουσιαστικά μη βρώσιμο», μετά από επίσκεψη στη φυλακή τον Σεπτέμβριο του 2004.

1. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία έπαψε να είναι Συμβαλλόμενο Μέρος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου («η Σύμβαση»).

Florea κατά Ρουμανίας

14 Σεπτεμβρίου 2010

Πάσχοντας από χρόνια ηπατίτιδα και αρτηριακή υπέρταση, ο προσφεύγων κρατήθηκε στη φυλακή, από το 2002 έως το 2005. Για περίπου εννέα μήνες αναγκάστηκε να μοιραστεί ένα κελί χωρητικότητας 35 μόνο κλινών μαζί με 110 έως 120 ακόμη κρατούμενους. Κατά τη διάρκεια της κράτησής του, παρέμεινε σε κελιά μαζί με άλλους κρατούμενους που ήταν καπνιστές. Κατήγγειλε ειδικότερα το καθεστώς υπερπληθυσμού και τις ανεπαρκείς συνθήκες υγιεινής, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβανόταν η κράτηση στο ίδιο κελί και στο νοσοκομείο των φυλακών μαζί με καπνιστές, καθώς και η παροχή τροφίμων ακατάλληλων για την κατάσταση της υγείας του.

Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι συνθήκες κράτησης στις οποίες είχε υποβληθεί ο προσφεύγων υπερέβησαν το καθοριζόμενο όριο σοβαρότητας που απαιτείται από το **άρθρο 3** της Σύμβασης (απαγόρευση βασανιστηρίων και απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης), και, ως εκ τούτου, συνιστούσαν **παραβίαση** της εν λόγω διάταξης. Επισήμανε ειδικότερα, ότι, αντί να στερεί τα πρόσωπα από τα δικαιώματα που τους αναγνωρίζει η Σύμβαση, η φυλάκιση ενδέχεται σε ορισμένες περιπτώσεις να απαιτεί την παροχή ενισχυμένης προστασίας σε ευάλωτα άτομα. Το κράτος όφειλε να διασφαλίζει ότι όλοι οι κρατούμενοι παραμένουν σε συνθήκες που σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ότι δεν υφίστανται ψυχολογική καταπόνηση ή δοκιμασία έντασης που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι σύμφυτο με την κράτηση και ότι η υγεία και η ευημερία του διασφαλίζονται επαρκώς.

Ananyev και Άλλοι κατά Ρωσίας[2]

10 Ιανουαρίου 2012 (πιλοτική απόφαση[3])

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε τις καταγγελίες των προσφευγόντων περί παραμονής τους σε απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες σε κέντρα κράτησης, κατά το διάστημα της προσωρινής τους κράτησης, έως την εκδίκαση της υπόθεσής τους. Οι προσφεύγοντες κατήγγειλαν ειδικότερα ότι είχαν κρατηθεί σε υπερπλήρη κελιά και ότι δεν είχαν πρόσβαση σε ένδικα μέσα αποτελεσματικής βελτίωσης των συνθηκών κράτησής τους ή κάποιας μορφής αποζημίωση.

2. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία έπαψε να είναι Συμβαλλόμενο Μέρος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

3. Η διαδικασία πιλοτικής απόφασης αναπτύχθηκε ως μέσο εντοπισμού των δομικών προβλημάτων που αποτελούν τη βάση επαναλαμβανόμενων προσφυγών κατά πολλών χωρών και επιβολής υποχρέωσης στα κράτη να αντιμετωπίσουν τα εν λόγω προβλήματα. Όταν το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καλείται να εξετάσει πλήθος προσφυγών με κοινές γενεσιουργές αιτίες, δύναται να επιλέξει μία ή περισσότερες προς κατά προτεραιότητα εξέταση, στο πλαίσιο της διαδικασίας πιλοτικής απόφασης. Στο πλαίσιο της διαδικασίας πιλοτικής απόφασης, το Δικαστήριο δεν περιορίζεται στην κρίση ως προς το αν υπήρξε παραβίαση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στη συγκεκριμένη υπόθεση, αλλά επεκτείνεται και στον εντοπισμό του συστημικού προβλήματος και χαράζει τις ειδικές κατευθύνσεις σύμφωνα με τις οποίες η κυβέρνηση οφείλει να θεσπίσει τα διορθωτικά μέτρα που απαιτούνται για την επίλυσή του. Για περισσότερες πληροφορίες δείτε το Θεματικό Δελτίο με τίτλο, «Πιλοτικές αποφάσεις».

Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι προσφεύγοντες είχαν υποστεί απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, η οποία συνιστούσε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Παρατήρησε ειδικότερα ότι, ο ζωτικός χώρος που διέθεταν οι προσφεύγοντες στα κελιά τους, ήταν λιγότερο από 1,25 τετραγωνικά μέτρα και 2 τετραγωνικά μέτρα, αντιστοίχως, και ότι ο αριθμός των κρατουμένων είχε υπερβεί σημαντικά τον αριθμό των διαθέσιμων κλινών φιλοξενίας. Επιπλέον, οι προσφεύγοντες παρέμεναν εντός των κελιών τους καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας, με μόνη εξαίρεση μία ώρα ημερησίως για άσκηση σε εξωτερικό χώρο. Επίσης, κατανάλωναν τα γεύματά τους και χρησιμοποιούσαν τις τουαλέτες υπό τις ασφυκτικές αυτές συνθήκες, στις οποίες ιδίως ο δεύτερος προσφεύγων είχε παραμείνει για διάστημα άνω των τριών ετών. Το Δικαστήριο έκρινε περαιτέρω ότι υπήρξε παραβίαση **του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι κατά τον παρόντα χρόνο, το ρωσικό νομικό σύστημα δεν παρέχει αποτελεσματικό ένδικο μέσο ικανό να άρει τις απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες κράτησης ή να εξασφαλίσει επαρκή και ικανοποιητική έννομη προστασία σε σχέση με σχετική προσφυγή.
Δυνάμει του **άρθρου 46** (υποχρεωτική ισχύς και εκτέλεση των αποφάσεων) της Σύμβασης, το Δικαστήριο επισήμανε ειδικότερα, ότι ορισμένα μέτρα προς βελτίωση των υλικών συνθηκών κράτησης μπορούν να υλοποιηθούν άμεσα και με περιορισμένο πρόσθετο κόστος, όπως για παράδειγμα η τοποθέτηση παραπετασμάτων ή χωρισμάτων για τον διαχωρισμό των τουαλετών εντός των κελιών, η αφαίρεση των πυκνών πλεγμάτων από τα παράθυρα που εμποδίζουν την πρόσβαση στο φυσικό φως, καθώς και η εύλογη αύξηση της συχνότητας χρήσης των ντους. Κρίθηκε αναγκαία η υλοποίηση άμεσου σχεδιασμού και η ανάληψη περαιτέρω δράσης. Το Δικαστήριο ενθάρρυνε επίσης τις προσπάθειες των ρωσικών αρχών για την εξεύρεση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την επίλυση του προβλήματος του υπερπληθυσμού στα καταστήματα προσωρινής κράτησης, περιλαμβανομένων, ιδίως, της τροποποίησης του νομοθετικού πλαισίου, της αναθεώρησης των πρακτικών και των συναφών αντιλήψεων. Περαιτέρω, το Δικαστήριο επισήμανε ότι η κύρια αιτία του υπερπληθυσμού είναι η υπερβολική χρήση της προδικαστικής κράτησης χωρίς επαρκή αιτιολογία, καθώς και η υπερβολική διάρκεια αυτής.

Canali κατά Γαλλίας

25 Απριλίου 2013

Η υπόθεση αφορούσε τις συνθήκες κράτησης στο κατάστημα κράτησης *Charles III* στην πόλη Nancy, η ανέγερση του οποίου χρονολογείται το 1857 και του οποίου η λειτουργία παύθηκε το 2009, λόγω της υπερβολικής παλαιότητας των εγκαταστάσεων.
Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 3** της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Διαπίστωσε, ότι η σωρευτική επίδραση των συνθηκών στενότητας χώρου και οι ελλείψεις ως προς τα θέματα υγιεινής, είχαν προξενήσει στον προσφεύγοντα αισθήματα απελπισίας και κατωτερότητας, σε βαθμό που συνιστούσαν υποτιμητική και εξευτελιστική μεταχείριση. Οι εν λόγω συνθήκες κράτησης ισοδυναμούν με εξευτελιστική μεταχείριση.

Vasilescu κατά Βελγίου

18 Μαρτίου 2014

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε κυρίως τις συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος στα καταστήματα κράτησης της Αμβέρσας (*Antwerp*) και του Μέρκσπλας (*Merksplas*). Ο προσφεύγων κατήγγειλε ειδικότερα ότι οι υλικές συνθήκες κράτησής του ήταν απάνθρωπες και εξευτελιστικές.
Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης), σε σχέση με τις υλικές συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος. Επισήμανε ειδικότερα, ότι πέραν του προβλήματος του υπερπληθυσμού των καταστημάτων κράτησης, οι αιτιάσεις του προσφεύγοντος αναφορικά με τις συνθήκες υγιεινής – και ιδίως την πρόσβαση σε τρεχούμενο νερό και στις τουαλέτες – ήταν απολύτως εύλογες και αντανακλούσαν την πραγματικότητα όπως έχει καταγραφεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) στις διάφορες εκθέσεις που συνέταξε κατόπιν των επισκέψεών της στις φυλακές του Βελγίου. Μολονότι δεν προέκυπτε για κανέναν λόγο, πραγματική πρόθεση ταπείνωσης ή εξευτελισμού του προσφεύγοντα κατά τη διάρκεια της κράτησής του, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι υλικές συνθήκες κράτησής του στα σωφρονιστικά καταστήματα της Αμβέρσας και του Μέρκσπλας

τον υπέβαλαν σε δοκιμασία έντασης που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι σύμφυτο με την κράτηση και συνιστούσαν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Δυνάμει του **άρθρου 46** (υποχρεωτική ισχύς και εκτέλεση των αποφάσεων) της Σύμβασης, το Δικαστήριο παρατήρησε περαιτέρω ότι τα προβλήματα που προκύπτουν από τον υπερπληθυσμό των φυλακών στο Βέλγιο, και τα προβλήματα που σχετίζονταν με την ανεπάρκεια των συνθηκών υγιεινής και την παλαιότητα των εγκαταστάσεων της φυλακής, ήταν δομικής φύσεως και δεν αφορούσαν μόνο την προσωπική κατάσταση του προσφεύγοντα. Συνέστησε στο Βέλγιο να εξετάσει το ενδεχόμενο θέσπισης γενικών μέτρων που θα εγγυώνται συνθήκες κράτησης κρατουμένων συμβατές με το άρθρο 3 της Σύμβασης και θα τους παρέχουν αποτελεσματικό ένδικο μέσο με το οποίο θα μπορούν να άρουν την εκάστοτε φερόμενη παραβίαση ή να βελτιώσουν τις συνθήκες κράτησής τους.

Yengo κατά Γαλλίας

21 Μαΐου 2015

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε τις συνθήκες κράτησης ενός κρατουμένου στο κατάστημα κράτησης *Nouméa* της Νέας Καληδονίας. Ο καταγγελία του προσφεύγοντα αφορούσε τις επικρατούσες σε αυτό συνθήκες καθώς και την έλλειψη αποτελεσματικού ένδικου μέσου που θα του έδινε τη δυνατότητα να υποβάλλει σχετική καταγγελία στις εθνικές αρχές.

Το Δικαστήριο έκρινε κατ' αρχάς ότι ο **προσφεύγων δεν μπορούσε πλέον να ισχυρισθεί ότι έχει την ιδιότητα του θύματος κατά την έννοια του άρθρου 3** της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπων ή εξευτελιστικών συνθηκών κράτησης), δεδομένου ότι το εθνικό δικαστήριο του είχε επιδικάσει αποζημίωση για τη βλάβη που υπέστη συνεπεία των συνθηκών κράτησής του. Εντούτοις, διαπίστωσε ότι, κατά τον κρίσιμο χρόνο, η γαλλική νομοθεσία δεν παρείχε στον προσφεύγοντα προληπτικό ένδικο μέσο με το οποίο θα μπορούσε να επιτύχει άμεσα την άρση των απάνθρωπων και εξευτελιστικών συνθηκών κράτησής του. Κατά συνέπεια, υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) της Σύμβασης.

Szafrański κατά Πολωνίας

15 Δεκεμβρίου 2015

Ο προσφεύγων κατήγγειλε ότι οι συνθήκες κράτησής του στη φυλακή *Wronki* ήταν ακατάλληλες. Ειδικότερα, κατήγγειλε ότι σε επτά από τα δέκα κελιά στα οποία κρατήθηκε, οι εγκαταστάσεις υγιεινής χωρίζονταν από το υπόλοιπο κελί μόνο από ένα διαχωριστικό ινοσανίδας ύψους 1,20 μέτρων και δεν είχαν πόρτες.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Επισήμανε ειδικότερα, ότι στην παρούσα υπόθεση η μοναδική δυσχέρεια που είχε να αντιμετωπίσει ο προσφεύγων ήταν ο ανεπαρκής διαχωρισμός των εγκαταστάσεων υγιεινής από το υπόλοιπο κελί. Πέραν τούτου, τα κελιά ήταν επαρκώς φωτιζόμενα, θερμαινόμενα και αεριζόμενα, ενώ ο προσφεύγων είχε πρόσβαση σε διάφορες δραστηριότητες εκτός των κελιών. Συνεπώς, οι συνολικές περιστάσεις της κράτησής του δεν ήταν δυνατόν να διαπιστωθούν ότι υπέβαλλαν τον κρατούμενο σε ψυχολογική καταπόνηση ή δοκιμασία έντασης που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι σύμφυτο με την κράτηση, ούτε ότι υπερέβησαν το όριο σοβαρότητας δυνάμει του άρθρου 3 της Σύμβασης. Ωστόσο, το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 8** της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Συναφώς, υπενθύμισε ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του, οι εθνικές αρχές έχουν θετική υποχρέωση να διασφαλίζουν πρόσβαση σε εγκαταστάσεις υγιεινής διαχωρισμένες από τον υπόλοιπο χώρο του κελιού κατά τρόπο που να εξασφαλίζει ένα ελάχιστο επίπεδο ιδιωτικότητας. Το Δικαστήριο επισήμανε επιπλέον, ότι σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT), υγειονομική εγκατάσταση η οποία ήταν μόνο μερικώς διαχωρισμένη δεν ήταν αποδεκτή σε κελί όπου κρατούνται περισσότεροι του ενός κρατούμενοι. Επιπλέον, η CPT είχε υποβάλλει σύσταση για την εγκατάσταση χωρισμάτων πλήρους διατομής σε όλες τις υγειονομικές εγκαταστάσεις εντός των κελιών. Παρά το γεγονός αυτό, ο προσφεύγων είχε τοποθετηθεί σε κελιά στα οποία οι υγειονομικές εγκαταστάσεις δεν ήταν πλήρως διαχωρισμένες και ήταν αναγκασμένος να χρησιμοποιήσει την τουαλέτα παρουσία άλλων κρατουμένων. Ως εκ τούτου, οι πολωνικές αρχές δεν είχαν εκπληρώσει τη θετική τους υποχρέωση να εξασφαλίσουν ένα ελάχιστο επίπεδο προστασίας ιδιωτικότητας στον προσφεύγοντα.

Rezmiveș και Άλλοι κατά Ρουμανίας

25 Απριλίου 2017 (πιλοτική απόφαση[4])

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε τις συνθήκες κράτησης στις φυλακές της Ρουμανίας και σε χώρους κράτησης που χρησιμοποιούνται από την αστυνομία εντός των τμημάτων της. Οι προσφεύγοντες κατήγγειλαν, μεταξύ άλλων, συνθήκες υπερπληθυσμού εντός των κελιών τους, ανεπαρκείς υγειονομικές εγκαταστάσεις, έλλειψη υγιεινής, τρόφιμα κακής ποιότητας, πεπαλαιωμένο εξοπλισμό και ύπαρξη αρουραίων και εντόμων εντός των κελιών.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι οι συνθήκες κράτησης των προσφευγόντων, λαμβανομένης επίσης υπόψη της διάρκεια της φυλάκισής τους, τούς είχαν υποβάλλει σε ψυχολογική καταπόνηση ή δοκιμασία έντασης που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι σύμφυτο με την κράτηση.

Δυνάμει του **άρθρου 46** (υποχρεωτική ισχύς και εκτέλεση των αποφάσεων) της Σύμβασης, το Δικαστήριο επισήμανε περαιτέρω ότι η κατάσταση στην οποία είχαν περιέλθει οι προσφεύγοντες αποτελούσε μέρος ενός γενικού προβλήματος, προερχόμενο από δομική δυσλειτουργία που προέκυψε από δομική δυσλειτουργία που χαρακτηρίζει το σωφρονιστικό σύστημα της Ρουμανίας. Η κατάσταση αυτή παρέμενε αμετάβλητη παρά το γεγονός ότι είχε επισημανθεί από το Δικαστήριο το 2012 (στην απόφασή του επί της υπόθεσης **Iacov Stanciu κατά Ρουμανίας** της 24ης Ιουλίου 2012). Με σκοπό να θεραπεύσει την κατάσταση, το Δικαστήριο έκρινε ότι η Ρουμανία έπρεπε να εφαρμόσει δύο είδη γενικών μέτρων:

(1) μέτρα για τη μείωση του υπερπληθυσμού και τη βελτίωση των υλικών συνθηκών κράτησης και (2) διορθωτικά μέτρα (προληπτικό μέτρο και ειδικό αντισταθμιστικό μέτρο).

4. *Δείτε* παραπάνω υποσημείωση 3.

Valentin Baştovoi κατά της Δημοκρατία της Μολδαβίας

28 Νοεμβρίου 2017

Η καταγγελία του προσφεύγοντος αφορούσε τις συνθήκες κράτησής του στο κατάστημα κράτησης *Chișinău no.13* και την έλλειψη αποτελεσματικού ένδικου μέσου σε εθνικό επίπεδο, με το οποίο θα μπορούσε να υπερασπιστεί τα δικαιώματά του.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι κατά τη διάρκεια της παραμονής του στη φυλακή *Chișinău no 13*, ο προσφεύγων είχε υποβληθεί σε ψυχολογική καταπόνηση ή δοκιμασία έντασης που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι σύμφυτο με την κράτηση. Επισήμανε ειδικότερα, ότι οι εκθέσεις που συντάχθηκαν από τον Συνήγορο του Πολίτη της Μολδαβίας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) κατά τη διάρκεια της περιόδου κράτησης του προσφεύγοντος στη φυλακή μαρτυρούσαν ανεπαρκείς συνθήκες διαβίωσης στο επίμαχο κέντρο κράτησης. Παρατήρησε επίσης ότι η κυβέρνηση της Μολδαβίας δεν είχε προσκομίσει κανένα αποδεικτικό στοιχείο υποστήριξης του ισχυρισμού των υπευθύνων, περί πραγματοποίησης σημαντικών βελτιώσεων στη φυλακή κατά τα τελευταία έτη. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης, ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) της Σύμβασης **σε συνδυασμό με το άρθρο 3**, διαπιστώνοντας ότι δεν υπήρχε ένδικο μέσο στο εθνικό δίκαιο με το οποίο οι ασύμβατες με το άρθρο 3 συνθήκες κράτησης θα μπορούσαν να εξαλειφθούν.

Κουρέας και Άλλοι κατά Ελλάδας

18 Ιανουαρίου 2018

Η καταγγελία των 28 προσφευγόντων, οι οποίοι κρατήθηκαν στη φυλακή Γρεβενών, αφορούσε ειδικότερα τις συνθήκες κράτησής τους εν συνόλω και την έλλειψη αποτελεσματικού ένδικου μέσου εν προκειμένω.

Το Δικαστήριο εξέθεσε την άποψη πως δεν ήταν σε θέση να διαπιστώσει ότι οι συνθήκες κράτησης εν συνόλω των προσφευγόντων στις φυλακές Γρεβενών είχαν υπερβεί το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι σύμφυτο με την κράτηση και ισοδυναμούσαν με εξευτελιστική μεταχείριση. Στην παρούσα υπόθεση, απέρριψε τις καταγγελίες που υπέβαλαν τρεις από τους προσφεύγοντες λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων και έκρινε ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης κατά το μέρος που αφορά τους λοιπούς 25 προσφεύγοντες. Το Δικαστήριο επισήμανε ειδικότερα ότι οι εν λόγω προσφεύγοντες δεν είχαν προβεί σε περιγραφή της κατάστασης στην οποία ο καθένας είχε ατομικά περιέλθει και ότι δεν ήταν σε θέση να εξακριβώσει ποιος από αυτούς είχε υποστεί τις συνέπειες του υπερπληθυσμού εντός των κελιών. Το Δικαστήριο επισήμανε επίσης ότι η έλλειψη προσωπικού χώρου στην παρούσα υπόθεση δεν είχε συνδυαστεί με ανεπαρκείς υλικές συνθήκες κράτησης. Το Δικαστήριο έκρινε εντούτοις, ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) της Σύμβασης **σε συνδυασμό με το άρθρο 3** ως προς τους ίδιους 25 προσφεύγοντες, διαπιστώνοντας ότι, στο μέτρο που ένας προσφεύγων ισχυριζόταν ότι επηρεαζόταν προσωπικά από τις συνθήκες κράτησης εν συνόλω στη φυλακή, τα ένδικα μέσα που προβλέπει το ελληνικό δίκαιο δεν θα εξυπηρετούσαν κανένα χρήσιμο σκοπό για την υποβολή καταγγελίας σχετική με αυτές.

Pocasovschi and Mihaila κατά της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και της Ρωσίας[5]

29 Μαΐου 2018

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε την καταγγελία που υπέβαλαν οι προσφεύγοντες σχετικά με την κράτησή τους σε κακές συνθήκες, επικρατούσες σε κατάστημα κράτησης της Μολδαβίας, στην οποία είχε διακοπεί η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος και νερού από την αυτονομιστική «Μολδαβική Δημοκρατία της Υπερδνειστερίας» (*Moldavian Republic of Transdniestria*).

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης από τη Δημοκρατία της Μολδαβίας όσον αφορά αμφότερους τους προσφεύγοντες. Διαπίστωσε ειδικότερα, ότι μολονότι η δημοτική αρχή που διέταξε τη διακοπή των παροχών κοινής ωφελείας βρισκόταν υπό τον έλεγχο της «MRT», το ίδιο το κατάστημα κράτησης βρισκόταν υπό την πλήρη εποπτεία της Κυβέρνησης της Μολδαβίας Το Δικαστήριο συμφώνησε επίσης με τις διαπιστώσεις των εθνικών δικαστηρίων, κατά τις οποίες οι προσφεύγοντες κρατήθηκαν σε απάνθρωπες συνθήκες από τον Σεπτέμβριο του 2002 έως τον Απρίλιο του 2004, λόγω έλλειψης νερού, ηλεκτρικού ρεύματος, τροφής και θέρμανσης Τέλος, το Δικαστήριο επισήμανε ότι τα εθνικά δικαστήρια είχαν επιδικάσει αποζημίωση, πλην όμως το ποσό ήταν κατώτερο εκείνου που συνήθως επιδικάζει το Δικαστήριο. Ως εκ τούτου, οι προσφεύγοντες υπέστησαν παραβίαση των δικαιωμάτων τους δυνάμει της Σύμβασης, και το Δικαστήριο επιδίκασε περαιτέρω αποζημιώσεις σε καθέναν εξ αυτών, προς ικανοποίηση της ηθικής βλάβης. Το Δικαστήριο έκρινε περαιτέρω στην παρούσα υπόθεση ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) της Σύμβασης από τη Δημοκρατία της Μολδαβίας όσον αφορά τον πρώτο προσφεύγοντα, καθώς η προσφυγή ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων δεν αποτελούσε αποτελεσματικό μέσο για τη βελτίωση των συνθηκών κράτησης, παρέχοντας μόνο αποζημίωση.

Clasens κατά Βελγίου

28 Μαΐου 2019

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε την επιδείνωση των συνθηκών κράτησης του προσφεύγοντος στο κατάστημα κράτησης *Ittre* (Βέλγιο) κατά την πραγματοποίηση απεργίας των υπαλλήλων φρούρησης, το διάστημα μεταξύ Απριλίου και Ιουνίου 2016. Ο προσφεύγων κατήγγειλε τις υλικές συνθήκες κράτησής του και την έλλειψη πρόσβασης σε αποτελεσματικό ένδικο μέσο.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι οι συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος κατά τη διάρκεια της απεργίας των υπαλλήλων φρούρησης συνιστούσαν εξευτελιστική μεταχείριση,απόρροια των σωρευτικών επιπτώσεων της διαρκούς έλλειψης σωματικής άσκησης, των επαναλαμβανόμενων παραβιάσεων των κανόνων υγιεινής, της έλλειψης επαφής με τον έξω κόσμο και της αβεβαιότητας ως προς την κάλυψη των βασικών αναγκών του. Εκτίμησε ότι ο προσφεύγων είχε υποβληθεί σε ψυχολογική καταπόνηση ή δοκιμασία έντασης που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι σύμφυτο με την κράτηση. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι εν προκειμένω υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 3, διαπιστώνοντας ότι το βελγικό σύστημα, όπως λειτουργούσε κατά τον κρίσιμο χρόνο, δεν είχε παράσχει στην πράξη αποτελεσματικό ένδικο μέσο – με άλλα λόγια, ένα ένδικο μέσο ικανό να παράσχει αποκατάσταση για την κατάσταση της οποίας ο προσφεύγων ήταν θύμα και να αποτρέψει τη συνέχιση των φερόμενων παραβιάσεων.

5. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία έπαψε να είναι Συμβαλλόμενο Μέρος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Petrescu κατά Πορτογαλίας

3 Δεκεμβρίου 2019

Συλληφθείς και κρατούμενος στους χώρους κράτησης της αστυνομίας της Λισαβόνας για να εκτίσει ποινή φυλάκισης επτά ετών που του επιβλήθηκε για κλοπή και συμμετοχή σε εγκληματική συνωμοσία, ο προσφεύγων παρέμεινε εκεί από τον Μάρτιο του 2012 έως τον Οκτώβριο του 2014, ημερομηνία κατά την οποία μεταφέρθηκε στη φυλακή *Pinheiro da Cruz*, από την οποία αποφυλακίστηκε τον Δεκέμβριο του 2016. Ο προσφεύγων κατήγγειλε ειδικότερα τις συνθήκες κράτησής του, ιδίως όσον αφορά τον υπερπληθυσμό της φυλακής, την έλλειψη υγιεινής και θέρμανσης, καθώς και τις ακατάλληλες συνθήκες διαβίωσης.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξαν πολλαπλές παραβιάσεις του άρθρου 3 της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης.

Λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών υπό τις οποίες κρατήθηκε ο προσφεύγων στο κέντρο κράτησης των αστυνομικών αρχών της Λισαβόνας και στο κατάστημα κράτησης Pinheiro da Cruz, διαπίστωσε ότι είχε υποστεί εξευτελιστική μεταχείριση για 376 μη συνεχόμενες ημέρες και απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση για αρκετές περιόδους, διάρκειας 385, 36 και 18 ημερών.

Στην απόφασή του, το Δικαστήριο συνέστησε επίσης στο πορτογαλικό κράτος να προβλέψει τη θέσπιση γενικών μέτρων προκειμένου: πρώτον, να εξασφαλιστεί ότι οι κρατούμενοι θα παραμένουν σε συνθήκες κράτησης συμβατές με το άρθρο 3 της Σύμβασης και δεύτερον, να προβλεφθεί αποτελεσματικό ένδικο μέσο ικανό να αποτρέπει τη συνέχιση μίας καταγγελλόμενης παραβίασης ή να επιτρέπει στους κρατουμένους να εξασφαλίζουν τη βελτίωση των συνθηκών κράτησής τους.

J.M.B. (αριθ. 9671/15) και Άλλοι κατά Γαλλίας

30 Ιανουαρίου 2020

Οι εν λόγω 32 υποθέσεις αφορούσαν αφενός τις κακές συνθήκες κράτησης στα καταστήματα κράτησης *Ducos* (Μαρτινίκα), *FAA'a Nuutania* (Γαλλική Πολυνησία), *Baie-Mahault* (Γουαδελούπη), *Nîmes, Nice* και *Fresnes*, και αφετέρου το ζήτημα του υπερπληθυσμού στις φυλακές και της αποτελεσματικότητας των προληπτικών ένδικων μέσων που διατίθενται στους ενδιαφερόμενους κρατούμενους.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) της Σύμβασης σε σχέση με τους 32 προσφεύγοντες και **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης σε σχέση με 27 από τους προσφεύγοντες. Εκτίμησε ειδικότερα ότι ο προσωπικός ζωτικός χώρος που διατέθηκε στους περισσότερους από τους προσφεύγοντες ήταν μικρότερος από το απαιτούμενο ελάχιστο κατώτατο όριο των 3 τ.μ. καθ' όλη τη διάρκεια της κράτησής τους. Η εν λόγω κατάσταση επιδεινώθηκε από την έλλειψη ιδιωτικότητας κατά τη χρήση των τουαλετών. Όσον αφορά τους προσφεύγοντες των οποίων ο προσωπικός ζωτικός χώρος υπερέβαινε τα 3 τ.μ., το Δικαστήριο έκρινε ότι οι φυλακές στις οποίες είχαν κρατηθεί ή εξακολουθούσαν να κρατούνται δεν παρείχαν, σε γενικές γραμμές, αξιοπρεπείς συνθήκες κράτησης ή επαρκή ελευθερία μετακίνησης και δραστηριοτήτων εκτός των κελιών. Το Δικαστήριο έκρινε περαιτέρω ότι τα εφαρμοστέα προληπτικά ένδικα μέσα – αίτηση ασφαλιστικών μέτρων για την προστασία θεμελιώδους δικαιώματος και αίτηση ασφαλιστικών μέτρων για τη λήψη αναγκαίων μέτρων – αποδεικνύονταν αναποτελεσματικά στην πράξη και διαπίστωσε ότι οι αρμοδιότητες των διοικητικών δικαστών ως προς την έκδοση διαταγών ήταν περιορισμένης εμβέλειας. Επιπλέον, παρά τη θετική τροποποίηση που επήλθε στη νομολογία, ο υπερπληθυσμός στις φυλακές και η παλαιότητα των εγκαταστάσεων ορισμένων εξ αυτών, αποτέλεσαν φραγμό στην πλήρη και άμεση παύση σοβαρών παραβιάσεων θεμελιωδών δικαιωμάτων μέσω των ενδίκων μέσων που είχαν στη διάθεσή τους τα πρόσωπα που βρίσκονταν υπό κράτηση. Τέλος, δυνάμει του **άρθρου 46** (υποχρεωτική ισχύς και εκτέλεση αποφάσεων) της Σύμβασης, το Δικαστήριο σημείωσε ότι τα ποσοστά πληρότητας των εν λόγω φυλακών κατέδειξαν την ύπαρξη ενός δομικού προβλήματος. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο συνέστησε στο καθού Κράτος την εξέταση της υιοθέτησης γενικών μέτρων με σκοπό την εξάλειψη του φαινομένου του υπερπληθυσμού και τη βελτίωση των υλικών συνθηκών κράτησης, παράλληλα με τη θέσπιση ενός αποτελεσματικού προληπτικού ενδίκου μέσου.

Δείτε επίσης: **B.M. και Άλλοι κατά Γαλλίας (αρ. 84187/17 και πέντε ακόμη προσφυγές)**, απόφαση της 6ης Ιουλίου 2023.

Barbotin κατά Γαλλίας

19 Νοεμβρίου 2020

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε την αποζημίωση που επιδικάστηκε στον προσφεύγοντα από τα εθνικά δικαστήρια σε σχέση με τις συνθήκες κράτησής του στο κέντρο προσωρινής κράτησης της Καέν (Γαλλία). Ο προσφεύγων κατήγγειλε την αναποτελεσματικότητα του αντισταθμιστικού ένδικου μέσου το οποίο είχε ασκήσει, ενόψει του χαμηλού ποσού που του επιδικάστηκε και του γεγονότος ότι είχε υποχρεωθεί να καλύψει τα έξοδα του πραγματογνώμονα που επιθεώρησε τα κελιά στα οποία είχε κρατηθεί.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) **σε συνδυασμό με το άρθρο 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Επισήμανε ειδικότερα ότι ο προσφεύγων είχε λάβει το κατάλληλο ένδικο μέσο για την παροχή αποζημίωσης σε συνέχεια της ζημίας που υπέστη. Στην παρούσα υπόθεση ωστόσο, το εθνικό δικαστήριο αποφάσισε να εκδώσει διαταγή πληρωμής των εξόδων του πραγματογνώμονα σε βάρος του προσφεύγοντα με την αιτιολογία ότι, η πραγματογνωμοσύνη που διατάχθηκε σε πρώτο βαθμό, ακυρώθηκε κατόπιν έφεσης. Λόγω του μικρού χρηματικού ποσού που είχε επιδικαστεί στον προσφεύγοντα ως αποζημίωση για την ηθική βλάβη που υπέστη εξαιτίας των συνθηκών κράτησής του, οι οποίες ήταν ασύμβατες με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ο προσφεύγων βρέθηκε, μετά την είσπραξη της αποζημίωσης, να οφείλει στο κράτος 273,57 ευρώ. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η έκβαση της διαδικασίας που κίνησε ο προσφεύγων είχε καταστήσει το ένδικο μέσο αναποτελεσματικό.

Επαφή με άλλους κρατούμενους

Ivan Karpenko κατά Ουκρανίας

16 Δεκεμβρίου 2021

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε το καθεστώς – απαγόρευση λεκτικής επικοινωνίας με κρατούμενους σε άλλα κελιά – υπό το οποίο κρατήθηκε ο προσφεύγων κατά την εκτέλεση της ποινής ισόβιας κάθειρξης που του είχε επιβληθεί. Ο προσφεύγων κατήγγειλε τη μόνιμη απαγόρευση επαφών του με κρατούμενους σε άλλα κελιά και την έλλειψη αποτελεσματικής προσφυγής αναφορικά με το επίμαχο ζήτημα.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, διαπιστώνοντας, εν συνόλω, ότι η απαγόρευση της επικοινωνίας του προσφεύγοντος με κρατούμενους σε άλλα κελιά, παράλληλα και με άλλες περιστάσεις της υπόθεσης, ισοδυναμούσε με απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Το Δικαστήριο επισήμανε ειδικότερα, ότι η παρεμπόδιση λεκτικής επικοινωνίας μεταξύ των κρατουμένων συνιστούσε παραβίαση των Ευρωπαϊκών Σωφρονιστικών Κανόνων. Επιπλέον, διαπίστωσε, μεταξύ άλλων, ότι οι ακόλουθοι παράγοντες επιδείνωσαν την κατάσταση: ο σχεδόν μόνιμος περιορισμός του προσφεύγοντα εντός του κελιού του, η αυτόματη επιβολή της απαγόρευσης αποκλειστικά βάσει της ποινής του, χωρίς καμία δυνατότητα επανεξέτασης, καθώς και η επιδείνωση της υγείας του προσφεύγοντα. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) της Σύμβασης **σε συνδυασμό με το άρθρο 3**, παρατηρώντας ότι τα εθνικά δικαστήρια έκριναν εαυτό αναρμόδιο προς εξέταση των καταγγελιών του προσφεύγοντα σχετικά με την απαγόρευση και ότι, ως εκ τούτου, ο προσφεύγων δεν είχε στη διάθεσή του κανένα ένδικο μέσο συναφώς.

Κακομεταχείριση από συγκρατούμενους

Premininy κατά Ρωσίας[6]

10 Φεβρουαρίου 2011

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε τη φερόμενη κακομεταχείριση ενός κρατουμένου, σε βάρος του οποίου υπήρχαν υπόνοιες περί παραβίασης του διαδικτυακού συστήματος ασφαλείας μιας τράπεζας, από τους συγκρατούμενούς του και τους υπαλλήλους φρούρησης, καθώς και την καταγγελία του ότι η αίτηση αποφυλάκισής του δεν είχε εξεταστεί εγκαίρως.

Το Δικαστήριο διαπίστωσε ειδικότερα, **τρεις παραβιάσεις του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης: λόγω της παράλειψης των αρχών να εκπληρώσουν τη θετική τους υποχρέωση να διασφαλίσουν επαρκώς τη σωματική και ψυχική ακεραιότητα και ευημερία του προσφεύγοντα, λόγω της αναποτελεσματικής διερεύνησης των αιτιάσεων του προσφεύγοντα περί συστηματικής κακομεταχείρισής του από συγκρατούμενους και λόγω της παράλειψης των αρχών να διερευνήσουν αποτελεσματικά την καταγγελία του προσφεύγοντα περί κακομεταχείρισής του από υπαλλήλους φρούρησης του καταστήματος κράτησης. Περαιτέρω έκρινε ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης ως προς τις αιτιάσεις του προσφεύγοντα περί κακομεταχείρισής του από υπαλλήλους φρούρησης του καταστήματος κράτησης.

Δείτε επίσης: **Boris Ivanov κατά Ρωσίας**[7], απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015.

Stasi κατά Γαλλίας

20 Οκτωβρίου 2011

Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι είχε υποστεί κακομεταχείριση από άλλους κρατούμενους κατά τη διάρκεια των δύο χρονικών περιόδων φυλάκισής του, ιδίως λόγω της ομοφυλοφιλίας του, και ισχυρίστηκε ότι οι αρχές δεν είχαν λάβει τα απαραίτητα μέτρα διασφάλισης της προστασίας του.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Διαπίστωσε ότι, υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης, και συνεκτιμώντας τα πραγματικά περιστατικά που είχαν τεθεί υπόψη τους, οι αρχές είχαν λάβει όλα τα μέτρα που θα μπορούσαν εύλογα να αναμένονται από αυτές για να προστατεύσουν τον προσφεύγοντα από σωματική βλάβη.

Yuriy Illarionovich Shchokin κατά Ουκρανίας

3 Οκτωβρίου 2013

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε τον θάνατο ενός κρατουμένου, γιου του προσφεύγοντα, συνεπεία βασανιστηρίων που υπέστη από συγκρατούμενους, με πιθανή συμμετοχή ενός σωφρονιστικού υπαλλήλου, κατά τη διάρκεια της κράτησής του σε σωφρονιστικό κατάστημα απομόνωσης.

6. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία έπαψε να είναι Συμβαλλόμενο Μέρος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
7. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία έπαψε να είναι Συμβαλλόμενο Μέρος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 2** (δικαίωμα στη ζωή) της Σύμβασης, κατά το ουσιαστικό σκέλος του, λόγω του θανάτου του γιου του προσφεύγοντα κατά τη διάρκεια της κράτησής του. Διαπίστωσε επίσης **παραβίαση του άρθρου 2**, κατά το διαδικαστικό σκέλος του, αναφορικά με την έρευνα σχετικά με τις συνθήκες που οδήγησαν στον θάνατο του γιου του προσφεύγοντα, λόγω της πλημμελούς διεξαγωγής της από τις αρχές. Το Δικαστήριο διαπίστωσε επίσης **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση βασανιστηρίων) της Σύμβασης, κατά το ουσιαστικό σκέλος του, λόγω των βασανιστηρίων τα οποία υπέστη ο γιος του προσφεύγοντα και **παραβίαση του άρθρου 3**, κατά το διαδικαστικό του σκέλος, λόγω της ανεπάρκειας της έρευνας του κράτους σχετικά με τις εν λόγω πράξεις βασανιστηρίων.

D.F. κατά Λετονίας (αριθ. 11160/07)

29 Οκτωβρίου 2013

Ο προσφεύγων κατήγγειλε ειδικότερα ότι, ως πρώην επ' αμοιβή πληροφοριοδότης της αστυνομίας και δράστης σεξουαλικών εγκλημάτων, εκτίθετο σε συνεχή κίνδυνο βίας από τους συγκρατούμενούς του κατά την παραμονή του σε κατάστημα κράτησης το διάστημα μεταξύ των ετών 2005 και 2006, και ότι οι αρχές της Λετονίας δεν τον μετέφεραν σε ασφαλέστερο χώρο κράτησης.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Διαπίστωσε ειδικότερα ότι, λόγω μη αποτελεσματικού συντονισμού μεταξύ των αρχών, ο προσφεύγων είχε εκτεθεί σε φόβο επικείμενου κινδύνου κακομεταχείρισης για διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους, παρά το γεγονός ότι οι αρχές γνώριζαν την ύπαρξη του εν λόγω κινδύνου.

Gjini κατά Σερβίας

15 Ιανουαρίου 2019

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε την άσκηση βίας μεταξύ των κρατουμένων, ειδικότερα την καταγγελία του προσφεύγοντα ότι υπήρξε θύμα επίθεσης, βιασμού και ταπείνωσης από συγκρατούμενούς του στη φυλακή, η οποία δεν τον προστάτεψε και η διοίκηση της οποίας δεν είχε δεόντως διερευνήσει τις καταγγελίες του.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης λόγω της αδυναμίας των αρχών να προστατεύσουν τον προσφεύγοντα από την κακομεταχείριση που υπέστη από τους συγκρατούμενούς του. Διαπίστωσε ειδικότερα, ότι ο προσφεύγων είχε προβάλει αξιόπιστους ισχυρισμούς ότι υπήρξε θύμα βίας εκ μέρους συγκρατουμένων του στο κατάστημα κράτησης. Θα έπρεπε να ήταν εμφανές στο προσωπικό των φυλακών κατά τον χρόνο των επίδικων γεγονότων ότι υφίστατο κακομεταχείριση, πλην όμως δεν είχαν προβεί σε καμία ενέργεια για την προστασία του. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης λόγω της έλλειψης έρευνας σχετικά με τις καταγγελίες του προσφεύγοντος. Επισήμανε ειδικότερα ότι το Σερβικό κράτος δεν είχε προβεί σε έρευνα ή ασκήσει ποινική δίωξη επί των καταγγελιών του, μολονότι οι αρμόδιες αρχές όφειλαν να έχουν γνώση της ύπαρξή τους, δεδομένου ότι ο προσφεύγων είχε δικαιωθεί με την επιδίκαση αποζημίωσης στο πλαίσιο αστικής διαδικασίας και είχε προβεί σε καταγγελίες ενώπιον διαφόρων οργάνων σχετικά με τα συμβάντα που υπέστη.

S.P. και Άλλοι κατά Ρωσίας (αριθ. 36463/11)[8]

2 Μαΐου 2023

Όλοι οι προσφεύγοντες εξέτιαν ποινή φυλάκισης σε σωφρονιστικά καταστήματα της Ρωσικής Ομοσπονδίας, οι οποίοι κατήγγειλαν ότι υπέστησαν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση λόγω της υποδεέστερης θέσης τους ως κρατούμενοι «απόκληροι» εντός μιας ανεπίσημης ιεραρχίας κρατουμένων. Είχαν υποβάλει καταγγελίες στις εθνικές αρχές σχετικά με τη μεταχείριση που υπέστησαν, όλες δε απορρίφθηκαν συνοπτικά.

8. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία έπαψε να είναι Συμβαλλόμενο Μέρος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης αναφορικά με το σύνολο των προσφευγόντων. Επισήμανε ειδικότερα, ότι οι προσφεύγοντες, οι οποίοι ανήκαν σε μια ιδιαίτερα ευάλωτη κατηγορία, αποτελούμενη από τους «απόκληρους» κρατούμενους, είχαν διαχωριστεί από τον υπόλοιπο πληθυσμό, είχαν υποστεί, ταπεινωτικές πρακτικές και κακοποίηση στην καθημερινή τους ζωή, ενώ βρίσκονταν υπό κράτηση, και αντιμετώπιζαν αυξημένο κίνδυνο να υπάρξουν θύματα βίας μεταξύ κρατουμένων. Το Δικαστήριο εκτίμησε ότι η εν λόγω μεταχείριση, επί σειρά ετών, συνιστούσε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Το Δικαστήριο επισήμανε περαιτέρω ότι οι κρατικές αρχές είχαν ή όφειλαν να έχουν γνώση της ευάλωτης κατάστασης στην οποία είχαν περιέλθει οι προσφεύγοντες, η οποία επιπλέον αποτελούσε μέρος ενός συστημικού και ευρέως διαδεδομένου προτύπου. Ωστόσο, οι εθνικές αρχές παρέμεναν αδρανείς ως προς την αναγνώριση, πολλώ δε μάλλον, ως προς την αντιμετώπιση του εν λόγω προβλήματος και δεν είχαν προβεί στη λήψη γενικών ή επί μέρους μέτρων προκειμένου να εγγυηθούν την ασφάλεια και την ευημερία των προσφευγόντων. Λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του προβλήματος, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η αδυναμία των ρωσικών αρχών να αναλάβουν δράση θα μπορούσε να θεωρηθεί, εν προκειμένω, ως μια μορφή συνενοχής στην κακοποιητική μεταχείριση που υφίστανται οι κρατούμενοι που υπάγονται στο καθεστώς προστασίας τους. Στην εν λόγω υπόθεση, το Δικαστήριο διαπίστωσε επίσης **παραβίαση του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) της Σύμβασης, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, όσον αφορά τους προσφεύγοντες που είχαν υποβάλει σχετική καταγγελία.

Κακομεταχείριση από σωφρονιστικούς υπαλλήλους

Tali κατά Εσθονίας

13 Φεβρουαρίου 2014

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε την καταγγελία ενός κρατουμένου περί κακομεταχείρισης από τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους, κατόπιν της εκ μέρους του άρνησης συμμόρφωσης με τις εντολές τους. Συγκεκριμένα, η καταγγελία αφορούσε τη χρήση σπρέι πιπεριού κατά του προσφεύγοντα και την περίδεσή του σε κρεβάτι ακινητοποίησης.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Αναφορικά ειδικότερα με τη νομιμότητα της χρήσης σπρέι πιπεριού κατά του προσφεύγοντα, το Δικαστήριο αναφέρθηκε στις ανησυχίες που εξέφρασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) ως προς τη χρήση όμοιων μέσων κατά την επιβολή του νόμου. Σύμφωνα με την CPT, το σπρέι πιπεριού ήταν μια εν δυνάμει επικίνδυνη ουσία, η χρήση της οποίας όφειλε να είναι απαγορευμένη σε κλειστούς χώρους και οπωσδήποτε εναντίον κρατουμένου που είχε ήδη τεθεί υπό έλεγχο. Το σπρέι πιπεριού μπορούσε να έχει σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία, όπως ερεθισμό του αναπνευστικού συστήματος και των ματιών, σπασμούς, αλλεργίες και, σε περίπτωση χρήσης σε υψηλές δόσεις, πνευμονικό οίδημα ή εσωτερική αιμορραγία. Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις εν δυνάμει σοβαρές επιπτώσεις της χρήσης σπρέι πιπεριού σε κλειστό χώρο και το γεγονός ότι οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι είχαν στη διάθεσή τους εναλλακτικά μέσα ακινητοποίησης του προσφεύγοντα, όπως κράνη ή ασπίδες, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι περιστάσεις δεν δικαιολογούσαν τη χρήση σπρέι πιπεριού. Σε ό,τι αφορά περαιτέρω την περίδεση του προσφεύγοντα σε κρεβάτι ακινητοποίησης, το Δικαστήριο υπογράμμισε ειδικότερα ότι τα μέτρα σωματικού καταναγκασμού δεν έπρεπε σε καμία περίπτωση να χρησιμοποιούνται ως μέσο τιμωρίας των κρατουμένων, αλλά προκειμένου να αποφεύγεται η αυτοτραυματισμός ή ο σοβαρός κίνδυνος για άλλα άτομα ή για την ασφάλεια των φυλακών. Στην περίπτωση του προσφεύγοντα δεν υπήρχαν αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία ότι μετά το τέλος της αντιπαράθεσης με τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους - και όντας κλειδωμένος σε κελί απομόνωσης - αποτελούσε απειλή για τον εαυτό του ή άλλους που θα δικαιολογούσαν την εφαρμογή ενός τέτοιου μέτρου. Η χρονική διάρκεια της περίδεσής του σε κρεβάτι ακινητοποίησης, τρεισήμισι ώρες, δεν ήταν καθόλου αμελητέα και η παρατεταμένη ακινητοποίησή του πρέπει να ήταν οδυνηρή και να του προκάλεσε σωματική δυσφορία.

Δείτε επίσης, σχετικά με τη χρήση σπρέι πιπεριού σε βάρος υποδίκου υπό προσωρινή κράτηση, κατά την παραμονή του σε κελί παρατήρησης: **El-Asmar κατά Δανίας**, απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2023[9].

Milić και Nikezić κατά Μαυροβουνίου

28 Απριλίου 2015

Οι προσφεύγοντες κατήγγειλαν ότι υπέστησαν κακομεταχείριση από σωφρονιστικούς υπαλλήλους και συγκεκριμένα, υποστήριξαν ότι οι τελευταίοι τους άσκησαν βία με γκλομπ από καουτσούκ κατά τη διάρκεια έρευνας στο κελί τους. Περαιτέρω, ισχυρίστηκαν ότι η επακόλουθη έρευνα επί των καταγγελιών τους υπήρξε αναποτελεσματική.

Σύμφωνα με την κυβέρνηση του Μαυροβουνίου, οι φρουροί αναγκάστηκαν να ασκήσουν βία κατά των προσφευγόντων προκειμένου να καταστείλουν την αντίσταση που προέβαλαν, κατά την είσοδό τους στο κελί τους.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξαν **δύο παραβιάσεις του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, λόγω της κακομεταχείρισης την οποία υπέστησαν αμφότεροι οι προσφεύγοντες κατά τη διενέργεια έρευνας εντός του κελιού τους, καθώς και της αναποτελεσματικότητας της επακόλουθης έρευνας επί των καταγγελιών τους περί κακομεταχείρισης. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ειδικότερα, ότι μολονότι στο πλαίσιο των διαδικασιών αντισταθμιστικών και πειθαρχικών μέτρων, σχετικά με την καταγγελία των προσφευγόντων περί κακομεταχείρισης, είχε κριθεί ότι οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι είχαν κάνει χρήση υπέρμετρης βίας, η επιδικασθείσα αποζημίωση δεν υπήρξε επαρκής. Επιπλέον, ούτε τα εθνικά δικαστήρια ούτε η κυβέρνηση του Μαυροβουνίου είχαν αναγνωρίσει ότι η εν λόγω συμπεριφορά συνιστούσε κακομεταχείριση. Το Δικαστήριο, αντιθέτως, έκρινε ότι η χρήση γκλομπ εναντίον των προσφευγόντων – όπως είχε διαπιστωθεί από τα αρμόδια εθνικά όργανα – συνιστούσε κακομεταχείριση κατά την έννοια του άρθρου 3 της Σύμβασης.

9. Η απόφαση αυτή θα καταστεί οριστική υπό τις περιστάσεις που ορίζονται στο Άρθρο 44 παρ. 2 (οριστικές αποφάσεις) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Cirino και Renne κατά Ιταλίας

26 Οκτωβρίου 2017

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε την καταγγελία δύο κρατουμένων περί κακομεταχείρισής τους από σωφρονιστικούς υπαλλήλους στο σωφρονιστικό κατάστημα «*Asti*», τον Δεκέμβριο του 2004. Οι προσφεύγοντες υποστήριξαν ειδικότερα ότι οι πράξεις βίας και κακομεταχείρισης που είχαν υποστεί στο σωφρονιστικό κατάστημα συνιστούσαν πράξεις βασανιστηρίων και ότι η επιβληθείσα στους υπευθύνους ποινή, εν προκειμένω, ήταν ανεπαρκής. Τόνισαν ότι, παραλείποντας να συμπεριλάβει το αδίκημα των βασανιστηρίων στο εθνικό δίκαιο, το κράτος δεν είχε λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να αποτρέψει την κακομεταχείριση που είχαν υποστεί.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξαν **παραβιάσεις του άρθρου 3** (απαγόρευση βασανιστηρίων και απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, τόσο ως προς τη μεταχείριση που υπέστησαν οι προσφεύγοντες (ουσιαστικό σκέλος) όσο και ως προς την ανταπόκριση των εθνικών αρχών (διαδικαστικό σκέλος). Διαπίστωσε ειδικότερα, ότι η κακομεταχείριση που υπέστησαν οι προσφεύγοντες – η οποία ήταν εσκεμμένη και πραγματοποιήθηκε με προμελετημένο και οργανωμένο τρόπο ενώ βρίσκονταν υπό την επιτήρηση σωφρονιστικών υπαλλήλων – συνιστούσε πράξη βασανιστηρίων. Περαιτέρω, κατά την άποψη του Δικαστηρίου, τα εθνικά δικαστήρια κατέβαλαν ουσιαστική προσπάθεια να προσδιορίσουν τα πραγματικά περιστατικά και να προσδιορίσουν τα άτομα που ήταν υπεύθυνα για τη μεταχείριση που υπέστησαν οι προσφεύγοντες. Ωστόσο, τα εν λόγω δικαστήρια συνήγαγαν ότι, σύμφωνα με το ισχύον ιταλικό δίκαιο κατά το κρίσιμο διάστημα, δεν υπήρχε νομική διάταξη που να τους επιτρέπει να χαρακτηρίσουν την εν λόγω μεταχείριση ως πράξη βασανιστηρίων. Αναγκάστηκαν να προσφύγουν σε άλλες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, οι οποίες υπόκειντο σε νόμιμες προθεσμίες παραγραφής. Συνεπεία του εν λόγω κενού στο νομικό σύστημα, τα εθνικά δικαστήρια στερούνταν των αναγκαίων μέσων για να διασφαλίσουν ότι μεταχείριση αντίθετη προς το άρθρο 3, διαπραχθείσα από κρατικούς λειτουργούς, δεν θα έμενε ατιμώρητη.

Öcalan κατά Τουρκίας

4 Σεπτεμβρίου 2018 (απόφαση επί του παραδεκτού)

Η υπόθεση αφορούσε κυρίως ισχυρισμούς του Abdullah Öcalan[10] περί κακομεταχείρισής το 2008 κατά τη διάρκεια έρευνας εντός του κελιού του. Ο προσφεύγων κατήγγειλε ειδικότερα ότι υπέστη κακομεταχείριση, τόσο σωματική όσο και λεκτική, κατά τη διενέργεια έρευνας εντός του κελιού του και ότι η επακόλουθη έρευνα επί των καταγγελιών του υπήρξε αναποτελεσματική.

Το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή **απαράδεκτη** ως προδήλως αβάσιμη. Ως προς το προβαλλόμενο αδίκημα κακομεταχείρισης, διαπίστωσε ότι δεν υπήρχαν εύλογες αιτιάσεις περί υποβολής του προσφεύγοντος σε μεταχείριση που συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 3 (απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση) της Σύμβασης από υπαλλήλους φρούρησης στις 7 Οκτωβρίου 2008. Το Δικαστήριο παρατήρησε ειδικότερα, ότι την ημέρα των φερόμενων περιστατικών και τις επόμενες ημέρες, ο προσφεύγων είχε εξεταστεί από πλήθος γιατρών, οι οποίοι δεν είχαν εντοπίσει σημάδια σωματικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης. Ούτε ίδιος ο προσφεύγων έκανε οποιαδήποτε σχετική αναφορά. Επιπλέον, δεν είχε υποβάλει προσωπικά καταγγελία στη διοίκηση της φυλακής ή στον αρμόδιο εισαγγελέα. Αναφορικά με τη διεξαγωγή έρευνας, το Δικαστήριο εξήγησε ότι, ελλείψει εύλογων αιτιάσεων, οι εθνικές αρχές δεν είχαν καμία υποχρέωση να διεξάγουν αποτελεσματική έρευνα.

10. Πριν συλληφθεί το 1998, ήταν ο ηγέτης του «*PKK*» (*Partiya Karkerên Kurdistan*, Κουρδικό Εργατικό Κόμμα, οργάνωση η λειτουργία της οποίας κρίθηκε παράνομη).

Ochigava κατά Γεωργίας

16 Φεβρουαρίου 2023

Η υπόθεση αφορούσε προβαλλόμενη κατ΄επανάληψη διάπραξη αδικήματος κακομεταχείρισης από σωφρονιστικούς υπαλλήλους, κατά την κράτηση του προσφεύγοντα στο κατάστημα κράτησης της Τιφλίδας (*Gldani Prison no. 8*) μετά την σε βάρος του καταδικαστική απόφαση για ληστεία. Ο προσφεύγων κατήγγειλε τη συστηματική σε βάρος του κακομεταχείριση και την αναποτελεσματική διεξαγωγή έρευνας επί των καταγγελιών του από τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

Δεδομένου ότι η αποτελεσματική αποτροπή σοβαρών πράξεων, όπως οι εκ προθέσεως επιθέσεις κατά της σωματικής ακεραιότητας προσώπου, προϋποθέτει τη θέσπιση αποτελεσματικών ποινικών διαδικασιών, και ενόψει των διαπιστωθεισών ουσιωδών παραλείψεων ως προς την ανταπόκριση του καθού κράτους αναφορικά με την υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση** κατά το διαδικαστικό σκέλος του **άρθρου 3** της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης), όσον αφορά τον προσφεύγοντα. Επισήμανε ειδικότερα ότι, παρά την καταδικαστική απόφαση σε βάρος ορισμένων σωφρονιστικών υπαλλήλων για ορισμένα περιστατικά κακομεταχείρισης, το αποτέλεσμα των διαδικαστικά πλημμελών ποινικών διαδικασιών δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι συνιστούσε επαρκές επίπεδο έννομης προστασίας για τον προσφεύγοντα. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι υπήρξε **παραβίαση** ουσιαστικού σκέλους **του άρθρου 3** της Σύμβασης στην υπό κρίση υπόθεση. Επισήμανε ειδικότερα ότι τα εθνικά ποινικά δικαστήρια είχαν αποφανθεί ότι επτά σωφρονιστικοί υπάλληλοι που ενεργούσαν υπό την ιδιότητά τους ως δημόσιοι λειτουργοί, ήταν ένοχοι για συστηματική κακομεταχείριση κρατουμένων, μεταξύ των οποίων και ο προσφεύγων, στο κατάστημα κράτησης *Gldani*. Διαπιστώθηκαν επίσης πέντε ξεχωριστά περιστατικά, κατά τα οποία ο προσφεύγων υπέστη σε ατομικό επίπεδο κακομεταχείριση, υπό μορφή σοβαρών ξυλοδαρμών. Από τα πορίσματα κατέστη σαφές ότι η κακομεταχείρισή του – ορισμένες πράξεις της οποίας συνιστούσαν βασανιστήρια – αποδοτέα ευθέως στο καθού Κράτος, διαπράχθηκε από εκπροσώπους της σωφρονιστικής αρχής και εντασσόταν στο πλαίσιο τόσο συστηματικής όσο και συστημικής κακοποίησης των κρατουμένων του εν λόγω καταστήματος κράτησης κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών. Περαιτέρω, δεν επιδικάσθηκε στον προσφεύγοντα οποιαδήποτε αποζημίωση για τις σωματικές βλάβες που υπέστη συνεπεία της ως άνω κακομεταχείρισης.

Δείτε επίσης, μεταξύ άλλων:

J.M. κατά Γαλλίας (αριθ. 71670/14)

5 Δεκεμβρίου 2019

Ανήλικοι υπό κράτηση

Güveç κατά Τουρκίας

20 Ιανουαρίου 2009

Ο προσφεύγων, ηλικίας 15 ετών κατά τον κρίσιμο χρόνο, δικάστηκε ενώπιον δικαστηρίου ενηλίκων και τελικώς κρίθηκε ένοχος για συμμετοχή σε παράνομη οργάνωση. Βρισκόταν σε καθεστώς προσωρινής κράτησης για χρονικό διάστημα άνω των τεσσεράμισι ετών σε κατάστημα κράτησης ενηλίκων, χωρίς παροχή ιατρικής περίθαλψης για τα ψυχολογικά προβλήματα που αντιμετώπιζε και έχοντας διαπράξει επανειλημμένες απόπειρες αυτοκτονίας.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης: Δεδομένης της ηλικίας του, της διάρκειας της κράτησής του με ενήλικες και της αδυναμίας των αρχών να παράσχουν επαρκή ιατρική περίθαλψη ή να λάβουν μέτρα για να αποτρέψουν τις επανειλημμένες απόπειρες αυτοκτονίας του, ο προσφεύγων είχε υποστεί απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση.

Coşelav κατά Τουρκίας

9 Οκτωβρίου 2012

Η υπόθεση αφορούσε την αυτοκτονία ενός δεκαεξάχρονου εντός καταστήματος κράτησης ενηλίκων. Οι γονείς του ισχυρίστηκαν ότι η ευθύνη για την αυτοκτονία του γιου τους βάραινε τις τουρκικές αρχές ή και ότι η επακόλουθη έρευνα για τα αίτια θανάτου του ήταν ανεπαρκής.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 2** (δικαίωμα στη ζωή) της Σύμβασης τόσο κατά το ουσιαστικά όσο και κατά το διαδικαστικό του σκέλος. Διαπίστωσε, αφενός, ότι οι τουρκικές αρχές όχι μόνο αδιαφόρησαν για τα σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα του γιου των προσφευγόντων, απειλώντας τον μάλιστα με πειθαρχικές κυρώσεις για προηγούμενες απόπειρες αυτοκτονίας, αλλά και ότι έφεραν ευθύνη για την επιδείνωση της ψυχικής του κατάστασης, κρατώντας τον φυλακή ενηλίκων χωρίς να του παρέχουν ιατρική ή εξειδικευμένη φροντίδα, οδηγώντας τον έτσι στην αυτοκτονία.
Εξάλλου, οι τουρκικές αρχές δεν διεξήγαγαν αποτελεσματική έρευνα ώστε να εξακριβωθεί ποιος ήταν υπεύθυνος για τον θάνατο του γιου των προσφευγόντων και με ποιον τρόπο.

Δείτε επίσης, προσφάτως:

I.E. κατά της Δημοκρατίας της Μολδαβίας (αριθ. 45422/13)
26 Μαΐου 2020

Προσωπικός χώρος εντός κελιού και υπερπληθυσμός καταστημάτων κράτησης

Orchowski κατά Πολωνίας
22 Οκτωβρίου 2009
Κατά την έκτιση ποινής στερητικής της ελευθερίας του από το 2003, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε είκοσι επτά φορές μεταξύ οκτώ διαφορετικών φυλακών και κέντρων προσωρινής κράτησης. Για το μεγαλύτερο μέρος του χρονικού αυτού διαστήματος, ο προσωπικός ζωτικός του χώρος εντός των κελιών στα οποία κρατήθηκε, ήταν λιγότερο από 3 τ.μ., το οποίο αποτελεί το ελάχιστο όριο κατά τα οριζόμενα στο δίκαιο της Πολωνίας. Υπήρξαν φορές μάλιστα, που ο χώρος αυτός ήταν μικρότερος και από 2 τ.μ. Ο προσφεύγων υπέβαλε πλήθος καταγγελιών σχετιζόμενες με τις συνθήκες κράτησής του ενώπιον των εθνικών αρχών, συμπεριλαμβανομένης αστικής αγωγής αποζημίωσης, αλλά χωρίς κανένα αποτέλεσμα. Σε έγγραφο της διοίκησης της φυλακής, με ημερομηνία Μαρτίου 2005, αναγνωρίζεται το πρόβλημα του υπερπληθυσμού, αλλά απορρίπτεται η καταγγελία του αιτούντος ως αβάσιμη.
Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι, ενόψει των σωρευτικών επιπτώσεων των συνθηκών κράτησης στον προσφεύγοντα, η ψυχολογική καταπόνηση και η δοκιμασία έντασης στην οποία υποβλήθηκε, υπερέβαινε το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι σύμφυτο με τη στέρηση της ελευθερίας. Επισήμανε ειδικότερα, ότι το 2008 το Συνταγματικό Δικαστήριο της Πολωνίας είχε διαπιστώσει ότι οι χώροι κράτησης στην Πολωνία αντιμετώπιζαν συστημικό πρόβλημα υπερπληθυσμού, σε τέτοιο βαθμό σοβαρότητας, ώστε να συνιστά απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση. Όσον αφορά την προσωπική κατάσταση του προσφεύγοντα, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι αποδείχθηκε πως η πλειονότητα των κελιών στα οποία είχε κρατηθεί υπερέβαινε την προκαθορισμένη χωρητικότητά τους, με αποτέλεσμα ο προσφεύγων να έχει στη διάθεσή του λιγότερο από τα κατά νόμον 3 τ.μ. προσωπικού χώρου και, κατά περιόδους, ακόμη και λιγότερο από δύο 2 τ.μ. Επιπλέον, η εν λόγω έλλειψη χώρου επιδεινωνόταν από επιβαρυντικούς παράγοντες, όπως η έλλειψη άσκησης — ιδιαίτερα της άσκησης σε εξωτερικό χώρο — η έλλειψη ιδιωτικότητας, οι ανθυγιεινές συνθήκες και οι συχνές μεταγωγές.
Τέλος, δυνάμει του **άρθρου 46** (υποχρεωτική ισχύς και εκτέλεση των αποφάσεων) της Σύμβασης, το Δικαστήριο κάλεσε την Πολωνία να θεσπίσει ένα αποτελεσματικό σύστημα καταγγελιών ενώπιον των αρμοδίων αρχών εποπτείας των χώρων κράτησης, προκειμένου οι αρχές αυτές να δύνανται να αντιδρούν ταχύτερα από τα δικαστήρια και, εφόσον απαιτείται, να διατάσσουν τη μακροχρόνια μεταγωγή κρατουμένου σε συνθήκες συμβατές με τις απαιτήσεις της Σύμβασης.

Δείτε επίσης: **Norbert Sikorski κατά Πολωνίας**, απόφαση της 22ης Οκτωβρίου 2009· **Łomiński κατά Πολωνίας και Łatak κατά Πολωνίας**, αποφάσεις επί του παραδεκτού της 12ης Οκτωβρίου 2010, **Siedlecki κατά Πολωνίας και 14 άλλες προσφυγές**, αποφάσεις επί του παραδεκτού της 14ης Δεκεμβρίου 2010.

Mandic και Jovic κατά Σλοβενίας και Štrucl και Άλλοι κατά Σλοβενίας

20 Οκτωβρίου 2011

Οι εν λόγω υποθέσεις αφορούσαν τις συνθήκες κράτησης στο κατάστημα κράτησης της Λιουμπλιάνα. Κατά τη διάρκεια της κράτησής τους εκεί, οι προσφεύγοντες κρατήθηκαν για αρκετούς μήνες σε κελιά με διαθέσιμο προσωπικό χώρο επιφάνειας 2,7 τετραγωνικών μέτρων, στα οποία η μέση θερμοκρασία το απόγευμα του Αυγούστου ήταν περίπου 28 βαθμοί Κελσίου.

Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, κρίνοντας ότι οι προσφεύγοντες είχαν υποστεί ψυχολογική καταπόνηση ή δοκιμασία έντασης που υπερέβαινε το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι σύμφυτο με τη στέρηση της ελευθερίας και, ως εκ τούτου, συνιστούσε εξευτελιστική μεταχείριση.

Torreggiani και Άλλοι κατά Ιταλίας

8 Ιανουαρίου 2013 (πιλοτική απόφαση[11])

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε το ζήτημα του υπερπληθυσμού στις φυλακές της Ιταλίας. Οι προσφεύγοντες ισχυρίστηκαν ότι οι συνθήκες κράτησής τους στα καταστήματα *κράτησης Arsizio* και *Piacenza* συνιστούσαν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Διαπίστωσε ότι ο ζωτικός χώρος των προσφευγόντων ήταν ασύμβατος με τα πρότυπα που θεωρούνται αποδεκτά βάσει της νομολογίας του. Τόνισε ότι το πρότυπο που συστήνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) όσον αφορά τον ζωτικό χώρο εντός των κελιών, είναι τα 4 τ.μ. ανά άτομο. Η έλλειψη ζωτικού χώρου στην οποία είχαν υποβληθεί οι προσφεύγοντες επιδεινώθηκε από άλλες συνθήκες, όπως η έλλειψη ζεστού νερού για παρατεταμένες χρονικές περιόδους, καθώς και ο ανεπαρκής φωτισμός και αερισμός στο κατάστημα κράτησης *Piacenza*. Όλες οι ως άνω ελλείψεις, μολονότι δεν συνιστούσαν αφ' εαυτών απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, συνεπάγονταν πρόσθετη οδύνη για τους προσφεύγοντες. Μολονότιι δεν υπήρχε ένδειξη πρόθεσης ταπείνωσης ή εξευτελισμού αυτών, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι συνθήκες κράτησης των προσφευγόντων τούς είχαν υποβάλει – λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της κράτησής τους – σε δοκιμασία τέτοιας έντασης, που υπερέβαινε το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι σύμφυτο με τη στέρηση της ελευθερίας.

Δυνάμει του **άρθρου 46** (υποχρεωτική ισχύς και εκτέλεση των αποφάσεων) της Σύμβασης, το Δικαστήριο κάλεσε περαιτέρω τις ιταλικές αρχές να θεσπίσουν, εντός ενός έτους, ένα ένδικο μέσο ή συνδυασμό ένδικων μέσων για την παροχή έννομης προστασίας σε σχέση με τις παραβιάσεις της Σύμβασης που προκύπτουν από τον υπερπληθυσμό των φυλακών.

Vasilescu κατά Βελγίου

25 Νοεμβρίου 2014

Δείτε παραπάνω υπό την ενότητα, "Συνθήκες (υγιεινής) εντός των κελιών".

Varga και Άλλοι κατά Ουγγαρίας

10 Μαρτίου 2015 (πιλοτική απόφαση[12])

11. *Δείτε* παραπάνω υποσημείωση 1.
12. *Δείτε* παραπάνω υποσημείωση 1.

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε την έκταση του φαινομένου του υπερπληθυσμού εντός των ουγγρικών χώρων κράτησης. Οι προσφεύγοντες κατήγγειλαν ότι οι συνθήκες κράτησής

τους εξακολουθούσαν να είναι ή είχαν στο παρελθόν υπάρξει απάνθρωπες και εξευτελιστικές και ότι δεν υπήρχε αποτελεσματικό ένδικο μέσο στο ουγγρικό δίκαιο, με το οποίο θα μπορούσαν να προσφύγουν κατά αυτών.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ειδικότερα, ότι ο περιορισμένος ζωτικός χώρος που είχαν στη διάθεσή τους όλοι οι έξι κρατούμενοι στην υπό κρίση υπόθεση, σε συνδυασμό με την ύπαρξη επιβαρυντικών παραγόντων όπως, η έλλειψη ιδιωτικότητας κατά τη χρήση των αποχωρητηρίων, οι ακατάλληλες συνθήκες ύπνου, η παρουσία εντόμων, ο ανεπαρκής αερισμός, καθώς και οι περιορισμοί ως προς τη δυνατότητα χρήσης των ντους ή την παραμονή εκτός κελιού, συνιστούσαν εξευτελιστική μεταχείριση. Περαιτέρω, διαπιστώνοντας ότι τα εθνικά ένδικα μέσα που προβλέπει το ουγγρικό δίκαιο και στα οποία παρέπεμψε η κυβέρνηση για την υποβολή καταγγελιών σχετικά με τις συνθήκες κράτησης, αν και προσβάσιμα, ήταν στην πράξη αναποτελεσματικά, το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 13** της Σύμβασης (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής), **σε συνδυασμό με το Άρθρο 3**.

Δυνάμει του **άρθρου 46** (υποχρεωτική ισχύς και εκτέλεση των αποφάσεων) της Σύμβασης, το Δικαστήριο έκρινε ειδικότερα, ότι οι ουγγρικές αρχές όφειλαν να θεσπίσουν αμελλητί ένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο ή συνδυασμό ενδίκων μέσων, τόσο προληπτικών όσο και αντισταθμιστικών, προκειμένου να διασφαλισθεί ουσιαστικά αποτελεσματική έννομη προστασία ως προς τις παραβιάσεις της Σύμβασης που απορρέουν από το πρόβλημα του υπερπληθυσμού των φυλακών.

Muršić κατά Κροατίας

20 Οκτωβρίου 2016 (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)

Η καταγγελία του προσφεύγοντα αφορούσε την κράτησή του σε ανεπαρκείς συνθήκες στο κατάστημα κράτησης *Bjelovar*. Ισχυρίστηκε ότι είχε στη διάθεσή του λιγότερο από 3 τ.μ. προσωπικού ζωτικού χώρου εντός του κελιού του για μια σειρά μη διαδοχικών περιόδων συνολικής διάρκειας 50 ημερών και προσωπικού ζωτικού χώρου μεταξύ 3 τ.μ. και 4 τ.μ. σε άλλες περιόδους. Κατήγγειλε επίσης, ότι οι υγειονομικές εγκαταστάσεις, οι συνθήκες υγιεινής, τα τρόφιμα, η δυνατότητα συμμετοχής σε προγράμματα εργασίας του καταστήματος κράτησης και η πρόσβαση σε ψυχαγωγικές ή εκπαιδευτικές δραστηριότητες κατά την παραμονή του σε αυτό, ήταν ανεπαρκείς.

Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι 3 τ.μ. επιφάνειας ανά κρατούμενο σε θάλαμο που προορίζεται για την παραμονή περισσότερων του ενός ατόμων, συνιστούσαν τον επικρατέστερο κανόνα στη νομολογία του, αποτελώντας το εφαρμοστέο ελάχιστο πρότυπο για τους σκοπούς του άρθρου 3 (απαγόρευση απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Όταν η εν λόγω επιφάνεια δεν πληρούσε την προϋπόθεση των 3 τ.μ. κατ' ελάχιστον, η έλλειψη ζωτικού χώρου θεωρείτο τόσο σοβαρή, ώστε δημιουργούσε ισχυρή υπόθεση παραβίασης του άρθρου 3. Στην παρούσα υπόθεση, ενόψει των εγγράφων που προσκόμισε η κυβέρνηση της Κροατίας και τις δηλώσεις του προσφεύγοντα, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι όροι υπό τους οποίους ο προσφεύγων είχε παραμείνει στο κατάστημα κράτησης *Bjelovar* ήταν εν το σύνολό τους κατάλληλοι, πλην όμως υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης για το συνεχές διάστημα των 27 ημερών κατά τη διάρκεια των οποίων είχε περιοριστεί σε προσωπικό χώρο λιγότερο των 3 τ.μ. Εντούτοις, το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του άρθρου 3** σε σχέση με τα άλλα, μη διαδοχικά, χρονικά διαστήματα κράτησης κατά τα οποία ο προσφεύγων είχε προσωπικό χώρο λιγότερο των 3 τ.μ. ή σε σχέση με τα χρονικά διαστήματα κατά τα οποία είχε προσωπικό χώρο μεταξύ 3 τ.μ. και 4 τ.μ. στο κατάστημα κράτησης *Bjelovar*.

Διαπίστωσε ειδικότερα ότι τα λοιπά χρονικά διαστήματα κατά τα οποία είχε στη διάθεσή του λιγότερο από 3 τ.μ. μπορούσαν να θεωρηθούν ως μικρές και ήσσονος σημασίας μειώσεις του προσωπικού χώρου, ενώ ταυτόχρονα ο προσφεύγων είχε επαρκή ελευθερία κινήσεων και δραστηριοτήτων εκτός του κελιού και κρατείτο σε χώρο κράτησης που μπορούσε εν γένει να κριθεί κατάλληλος.

Rezmiveș και Άλλοι κατά Ρουμανίας

25 Απριλίου 2017 (πιλοτική απόφαση[13])

Δείτε παραπάνω υπό την ενότητα, «Συνθήκες κράτησης».

13. *Δείτε* παραπάνω υποσημείωση 1.

Bădulescu κατά Πορτογαλίας

20 Οκτωβρίου 2020

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε τις συνθήκες κράτησης στη φυλακή του Πόρτο, όπου ο προσφεύγων είχε κρατηθεί κατά το διάστημα μεταξύ Οκτωβρίου 2012 και Μαρτίου 2019. Ο προσφεύγων κατήγγειλε ειδικότερα, ότι κατά τη διάρκεια της κρίσιμης περιόδου, είχε κρατηθεί σε υπερπλήρη κελιά με περιορισμένο προσωπικό ζωτικό χώρο, υπό ανθυγιεινές συνθήκες, με πολύ κρύο το χειμώνα και πολλή ζέστη το καλοκαίρι και ότι οι τουαλέτες σε αυτά, δεν διαχωρίζονταν από τον υπόλοιπο χώρο.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Το Δικαστήριο επισήμανε ειδικότερα, ότι η φυλακή του Πόρτο παρουσίαζε συνθήκες υπερπληθυσμού καθ' όλη τη διάρκεια της έκτισης της ποινής του προσφεύγοντος (έξι έτη και έξι μήνες), και ότι ο τελευταίος διέθετε λιγότερο από 3 τ.μ. προσωπικού χώρου στο κελί του. Περαιτέρω, ο υπερπληθυσμός του εν λόγω καταστήματος κράτησης και οι συνακόλουθες επιπτώσεις του αποτέλεσαν το κύριο αντικείμενο ανησυχίας του Συνηγόρου του Πολίτη στην έκθεσή του, με ημερομηνία δημοσίευσης την 20ή Απριλίου 2017. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ειδικότερα ότι ο προσφεύγων είχε υποβληθεί σε δοκιμασία έντασης που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι σύμφυτο με την κράτηση, γεγονός που συνιστούσε εξευτελιστική μεταχείριση. Επισήμανε ειδικότερα, ότι η έλλειψη θέρμανσης συνιστούσε επιπλέον επιβαρυντικό παράγοντα, δεδομένης της δυσφορίας, ή ακόμη και της ψυχολογικής καταπόνησης που αναμφίβολα προκάλεσε στον προσφεύγοντα καθ' όλη τη διάρκεια της κράτησής του.

Δείτε επίσης:

Sylla and Nollomont κατά Βελγίου

16 Μαΐου 2017

Nikitin και Άλλοι κατά Εσθονίας

31 Ιανουαρίου 2019

Κατ'επανάληψη μεταγωγές

Khider κατά Γαλλίας

9 Ιουλίου 2009

Ο προσφεύγων, ο οποίος τέθηκε υπό κράτηση στο πλαίσιο της διαδικασίας που κινήθηκε εναντίον του για μια σειρά αδικημάτων, μεταξύ των οποίων διάπραξη ένοπλης ληστείας ως μέλος συμμορίας, προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου λόγω των συνθηκών κράτησής του και των μέτρων ασφαλείας που του επιβλήθηκαν ως «κρατούμενος που χρήζει ειδικής επιτήρησης».

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Οι συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντα, η υπαγωγή του στην κατηγορία των κρατουμένων υψηλής ασφάλειας, η κατ' επανάληψη μεταγωγή του από κατάστημα κράτησης σε κατάστημα κράτησης, η μακρά απομόνωσή του και οι συχνές σωματικές έρευνες στις οποίες υποβλήθηκε, συνιστούσαν στο σύνολό τους απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση κατά την έννοια του άρθρου 3.

Payet κατά Γαλλίας

20 Ιανουαρίου 2011

Ο προσφεύγων, ο οποίος εξέτιε ποινή στερητική της ελευθερίας για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας, κατήγγειλε τις συνθήκες κράτησής του, καθώς και τις συχνές μετακινήσεις του μεταξύ κελιών και κτιρίων της φυλακής για λόγους ασφαλείας, καθώς και για την πειθαρχική κύρωση που του επιβλήθηκε, η οποία συνεπαγόταν την τοποθέτησή του σε κελιά στερούμενα φυσικού φωτισμού και κατάλληλων υγειονομικών συνθηκών.

Το Δικαστήριο διαπίστωσε **παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης (απαγόρευση

βασανιστηρίων και απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας) ως προς τις ανεπαρκείς συνθήκες κράτησης στην πειθαρχική πτέρυγα όπου ο προσφεύγων είχε τοποθετηθεί (ακάθαρτοι και παλαιοί χώροι, πλημμύρες, έλλειψη επαρκούς φωτισμού για ανάγνωση και γραφή). Περαιτέρω, έκρινε ότι δεν υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης αναφορικά με τις μετακινήσεις για λόγους ασφαλείας.

Khider κατά Γαλλίας

1 Οκτωβρίου 2013 (απόφαση επί του παραδεκτού)

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε έναν καταδικασθέντα κρατούμενο ο οποίος είχε πραγματοποιήσει αρκετές αποδράσεις και απόπειρες αποδράσεων και είχε χαρακτηριστεί από τις αρχές ως «κρατούμενος υψηλού κινδύνου». Ο ίδιος ισχυρίστηκε ότι οι συνθήκες κράτησής του ήταν ιδιαίτερα αυστηρές, με συχνές μετακινήσεις σε διαφορετικούς χώρους κράτησης, παρατεταμένες περιόδους απομόνωσης και τακτική διενέργεια σωματικών ερευνών. Θεωρούσε ότι η μεταχείριση που υφίστατο ήταν απάνθρωπη και εξευτελιστική.
Το Δικαστήριο έκρινε **απαράδεκτε**ς, ως προδήλως αβάσιμες, τις καταγγελίες που υπέβαλε ο προσφεύγων δυνάμει του άρθρου 3 (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Παρατήρησε ειδικότερα, ότι οι αρχές είχαν αιτιολογήσει επαρκώς τη συχνότητα μεταγωγών του προσφεύγοντα για λόγους ασφάλειας, οι οποίοι σχετίζονταν ακριβώς με την κατ' επανάληψη βίαιη συμπεριφορά του. Εν προκειμένω οι μεταγωγές λάμβαναν χώρα για πρακτικούς λόγους και όχι σκοπίμως για την υποτίμηση ή τον εξευτελισμό του. Το Δικαστήριο επισήμανε περαιτέρω, ότι από τον Οκτώβριο του 2011, ο προσφεύγων τελεί υπό κράτηση στο πλαίσιο του «κανονικού» σωφρονιστικού καθεστώτος. Διαπίστωσε ότι οι συνέπειες των μεταγωγών στις οποίες υποβλήθηκε ο προσφεύγων, δεν δύνανται να θεωρηθούν ότι υπερέβησαν τον ελάχιστο βαθμό σοβαρότητας που απαιτείται, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση κατά την έννοια του άρθρου 3 της Σύμβασης.

Bamouhammad κατά Βελγίου

17 Νοεμβρίου 2015

Ο προσφεύγων, ο οποίος πάσχει από το σύνδρομο *Ganser* (ή «ψυχωσική διαταραχή κρατουμένων»), ισχυρίστηκε ότι κατά τη διάρκεια της κράτησής του υπέστη απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση, με συνέπειες στην ψυχική του υγεία. Η καταγγελία του αφορούσε επίσης την απουσία αποτελεσματικών ένδικων μέσων.
Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης και **παραβίαση του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) **σε συνδυασμό με το άρθρο 3**. Διαπίστωσε, ειδικότερα, ότι ο τρόπος εκτέλεσης της κράτησης του προσφεύγοντα, ο οποίος περιλάμβανε συνεχείς μεταγωγές μεταξύ σωφρονιστικών καταστημάτων (43 μεταγωγές εντός εξαετούς χρονικού διαστήματος) και επαναλαμβανόμενα ειδικά μέτρα, σε συνδυασμό με την καθυστέρηση της διοίκησης της φυλακής να του παράσχει θεραπεία και την άρνησή της να εξετάσει οποιαδήποτε εναλλακτική λύση της κράτησης, παρά την επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του, τον υπέβαλε σε δοκιμασία έντασης που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι σύμφυτο με την κράτηση.
Ως εκ τούτου, είχε υπερβληθεί το όριο της σοβαρότητας που απαιτείται προκειμένου η μεταχείριση να θεωρηθεί εξευτελιστική, κατά την έννοια του άρθρου 3. Περαιτέρω, υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης, το Δικαστήριο συνήγαγε ότι ο προσφεύγων δεν διέθετε αποτελεσματικό ένδικο μέσο με το οποίο θα μπορούσε να προσφύγει ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, δυνάμει του άρθρου 3 της Σύμβασης. Τέλος, το Δικαστήριο, δυνάμει του **άρθρου 46** της Σύμβασης (υποχρεωτική ισχύς και εκτέλεση των αποφάσεων), συνέστησε στο Βέλγιο να θεσπίσει, στο πλαίσιο του εθνικού του δικαίου, ένδικο μέσο που να παρέχει στους κρατουμένους τη δυνατότητα να υποβάλλουν καταγγελίες σχετικά με μεταγωγές και ειδικά μέτρα, όπως εκείνα που επιβλήθηκαν στον προσφεύγοντα.

Ασφάλεια των κρατουμένων κατά την εκτέλεση μεταγωγών

Ilgiz Khalikov κατά Ρωσίας[14]

15 Ιανουαρίου 2019

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε την καταγγελία κρατουμένου περί σοβαρού τραυματισμού του κατά τη διάρκεια ανταλλαγής πυροβολισμών μεταξύ σωφρονιστικών υπαλλήλων του τμήματος μεταγωγών και κρατούμενων που αποπειράθηκαν να αποδράσουν κατά τη μεταγωγή τους σε άλλο κατάστημα κράτησης Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε επίσης ότι οι αρχές δεν διεξήγαγαν αποτελεσματική έρευνα επί του περιστατικού, το οποίο, όπως τόνισε, του προκάλεσε μόνιμη αναπηρία και έντονο σωματικό πόνο.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Διαπίστωσε ειδικότερα, ότι το κράτος έφερε την ευθύνη για τον τραυματισμό του προσφεύγοντα, καθόσον οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι του τμήματος μεταγωγών, δεν έλαβαν υπόψη τους κανονισμούς που είχαν θεσπισθεί με σκοπό την τήρηση της ασφάλειας κατά τη διάρκεια των μεταγωγών. Ειδικότερα, οι εν λόγω υπάλληλοι είχαν αποφασίσει τη μεταφορά αριθμού κρατουμένων μεγαλύτερου από εκείνον για τον οποίο είχε προβλεφθεί η χωρητικότητα του ειδικού προς τον σκοπό αυτό οχήματος. Η υπέρβαση του επιτρεπόμενου ορίου μεταφερόμενων κρατουμένων του οχήματος μεταγωγής είχε ως συνέπεια οι τελευταίοι να επιχειρήσουν να ακινητοποιήσουν τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους, και ο προσφεύγων, ως πρώην αστυνομικός και, ως εκ τούτου, σε θέση ευάλωτου κρατούμενου που όφειλε να μεταφέρεται σε ξεχωριστό χώρο, να βρίσκεται στο πίσω μέρος του οχήματος, συνοδευόμενος από δύο εκ των σωφρονιστικών υπαλλήλων του τμήματος μεταγωγών, κατά τον χρόνο που διαδραματίστηκε το συμβάν. Περαιτέρω, η διεξαχθείσα έρευνα αναφορικά με το περιστατικό κρίθηκε αναποτελεσματική. Η προκαταρκτική εξέταση είχε χαρακτηριστεί από καθυστερήσεις, ήταν περιορισμένης εμβέλειας και ουδέποτε προχώρησε στο στάδιο της ποινικής έρευνας.

Καθεστώς πλήρους απομόνωσης

Ilascu και Άλλοι κατά Μολδαβίας και Ρωσίας[15]

8 Ιουλίου 2004 (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)

Ο πρώτος προσφεύγων, πολιτικό στέλεχος της αντιπολίτευσης της Μολδαβίας κατά τον κρίσιμο χρόνο, κρατήθηκε επί οκτώ έτη υπό συνθήκες εξαιρετικά αυστηρής απομόνωσης στην περιοχή της Υπερδνειστερίας της Μολδαβίας, προτού η καταδίκη του και η θανατική ποινή που του είχε επιβληθεί για σειρά αδικημάτων που σχετίζονται με την τρομοκρατία ακυρωθούν *de facto* και αφεθεί ελεύθερος το 2001. Κατά τη διάρκεια της κράτησής του στην πτέρυγα των θανατοποινιτών, δεν είχε καμία επαφή με άλλους κρατούμενους, δεν λάμβανε ειδήσεις από τον έξω κόσμο – εφόσον του είχε απαγορευτεί η αποστολή και λήψη αλληλογραφίας – και είχε αποστερηθεί του δικαιώματος επικοινωνίας με τον δικηγόρο του ή λήψης τακτικών επισκέψεων μελών της οικογένειάς του. Το κελί του ήταν χωρίς θέρμανση, υφίστατο στέρηση τροφής ως μορφή τιμωρίας και η πρόσβασή του στα ντους ήταν εξαιρετικά σπάνια. Οι εν λόγω συνθήκες, σε συνδυασμό με την έλλειψη ιατρικής περίθαλψης, οδήγησαν σε σοβαρή επιδείνωση της υγείας του.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι το σύνολο των ως άνω αναφερόμενων συνθηκών συνιστούσε βασανιστικές πράξεις, κατά παραβίαση **του άρθρου 3** (απαγόρευση των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης) της Σύμβασης από τη Ρωσία, (το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η περιοχή της Υπερδνειστερίας της Μολδαβίας βρισκόταν υπό την πλήρη εξουσία ή τουλάχιστον υπό την καθοριστική επιρροή της ρωσικής κυβέρνησης κατά τον χρόνο των επίδικων γεγονότων).

14. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία έπαψε να είναι Συμβαλλόμενο Μέρος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
15. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία έπαψε να είναι Συμβαλλόμενο Μέρος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Ramirez Sanchez κατά Γαλλίας

4 Ιουλίου 2006 (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)

Ο προσφεύγων, διεθνώς γνωστός τρομοκράτης ως «Κάρλος το Τσακάλι», κρατήθηκε σε καθεστώς απομόνωσης στη Γαλλία επί οκτώ έτη, κατόπιν της σε βάρος του καταδικαστικής απόφασης για αξιόποινες πράξεις συναφείς με τρομοκρατικές ενέργειες. Μολονότι δεν μοιραζόταν τον ίδιο χώρο με τους λοιπούς κρατουμένους, είχε πρόσβαση σε τηλεόραση και εφημερίδες, καθώς και τη δυνατότητα λήψης επισκέψεων από τα μέλη της οικογένειάς του και τους δικηγόρους του.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Διαπίστωσε ότι, ενόψει ειδικότερα της προσωπικότητας του προσφεύγοντα και του κινδύνου που αποτελούσε, οι συνθήκες κράτησής του δεν υπερέβησαν τον ελάχιστο βαθμό σοβαρότητας που απαιτείται για να χαρακτηρισθεί η μεταχείριση ως απάνθρωπη ή εξευτελιστική. Το Δικαστήριο έλαβε υπόψη του, αρκετούς μήνες πριν από την έκδοση της απόφασής του, η Γαλλία είχε θέσει τέλος στο καθεστώς απομόνωσης του προσφεύγοντος.

Παράλληλα, το Δικαστήριο συμμερίστηκε τις ανησυχίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) αναφορικά με τις ενδεχόμενες μακροχρόνιες επιπτώσεις της απομόνωσης, στον προσφεύγοντα και υπογράμμισε ότι η επιβολή του εν λόγω καθεστώτος, ακόμη και όταν πρόκειται μερική και όχι πλήρη απομόνωση, δεν μπορεί να έχει αόριστη διάρκεια. Κάθε κράτος οφείλει να επαναξιολογεί περιοδικά τη συνθήκη απομόνωσης κατά την κράτηση, να αιτιολογεί επαρκώς κάθε απόφαση συνέχισης του διαχωρισμού και να παρακολουθεί συστηματικά τη σωματική και ψυχική κατάσταση του κρατούμενου.

Δείτε επίσης, προσφάτως: **Hansen κατά Νορβηγίας**, απόφαση (Επιτροπής) επί του απαραδέκτου της 29ης Μαΐου 2018.

Piechowicz κατά Πολωνίας και Horych κατά Πολωνίας

17 Απριλίου 2012

Αμφότερες οι υποθέσεις αφορούσαν το εφαρμοστέο στις φυλακές της Πολωνίας καθεστώς, σε κρατουμένους οι οποίοι χαρακτηρίζονται από υψηλό επίπεδο επικινδυνότητας. Οι προσφεύγοντες κατήγγειλαν ειδικότερα, ότι η υπαγωγή τους στο καθεστώς των «επικίνδυνων κρατούμενων» και οι συνθήκες κράτησης, που τους είχαν επιβληθεί ή εξακολουθούσαν να τους επιβάλλονται, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών στις επισκέψεις, συνιστούσαν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση και παραβίαζαν το δικαίωμά τους στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.

Το Δικαστήριο διαπίστωσε, σε αμφότερες τις υποθέσεις, **παραβίαση των άρθρων 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) και 8 (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Σύμβασης. Ειδικότερα, έκρινε ότι η υπαγωγή κρατουμένων στο εν λόγω καθεστώς επί σειρά ετών, σε συνθήκες απομόνωσης, χωρίς να τους παρέχονται επαρκή ψυχικά και σωματικά ερεθίσματα, και χωρίς να εξεταστεί αν υπήρχαν συγκεκριμένοι λόγοι που να δικαιολογούν την παρατεταμένη εφαρμογή αυτού του καθεστώτος, δεν ήταν απαραίτητη για την εγγύηση της ασφάλειας στη φυλακή.

Δείτε επίσης, μεταξύ άλλων: **Paluch κατά Πολωνίας** και **Świderski κατά Πολωνίας**, αποφάσεις της 16 Φεβρουαρίου 2016, **Karwowski κατά Πολωνίας**, απόφαση της 19ης Απριλίου 2016.

X κατά Τουρκίας (αριθ. 24626/09)

9 Οκτωβρίου 2012

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε ομοφυλόφιλο κρατούμενο, ο οποίος, σε συνέχεια καταγγελιών του περί περιστατικών εκφοβισμού και παρενόχλησης εκ μέρους άλλων κρατούμενων του, τέθηκε σε καθεστώς απομόνωσης για διάστημα συνολικής διάρκειας άνω των οκτώ μηνών.

Το Δικαστήριο ήταν της άποψης ότι οι εν λόγω συνθήκες κράτησης, προκάλεσαν στον κρατούμενο ψυχική και σωματική οδύνη, καθώς και αίσθημα αποστέρησης της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς του, στοιχειοθετώντας, ως εκ τούτου, «απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση» **κατά παραβίαση του άρθρου 3** της Σύμβασης. Διαπίστωσε περαιτέρω, ότι ο κύριος λόγος επιβολής του μέτρου της απομόνωσης δεν αποτέλεσε η προστασία του προσφεύγοντα, αλλά η σεξουαλική του ταυτότητα. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο κατέληξε εν προκειμένω ότι υπήρξε διάκριση **κατά παραβίαση του άρθρου 14** (απαγόρευση των διακρίσεων) της Σύμβασης.

Öcalan κατά Τουρκίας (αριθ. 2)

18 Μαρτίου 2014

Ο προσφεύγων, ιδρυτής της παράνομης οργάνωσης με την ονομασία «*Partiya Karkerên Kurdistan*», (Εργατικό Κόμμα του Κουρδιστάν), γνωστής ως «*PKK*», κατήγγειλε ειδικότερα τις συνθήκες κράτησής του (ιδίως την κοινωνική του απομόνωση και τους περιορισμούς στην επικοινωνία του με τα μέλη της οικογένειάς του και τους δικηγόρους του) κατά την παραμονή του σε κατάστημα κράτησης στο νησί *İmralı*, όπου κρατήθηκε σε καθεστώς απομόνωσης μέχρι τις 17 Νοεμβρίου 2009, οπότε και μεταφέρθηκαν εκεί πέντε άλλοι κρατούμενοι.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, όσον αφορά τις συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντα έως και την 17η Νοεμβρίου 2009, και ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του άρθρου 3** ως προς τις συνθήκες κράτησής του μετά το πέρας της ανωτέρω αναφερόμενης ημερομηνίας. Αφενός, λαμβάνοντας υπόψη μια σειρά παραμέτρων, όπως η έλλειψη μέσων επικοινωνίας που θα μπορούσαν να άρουν τις συνθήκες κοινωνικής απομόνωσης του προσφεύγοντα, καθώς και οι διαρκείς σοβαρές δυσκολίες πρόσβασης στη φυλακή, που αντιμετώπιζαν πρόσωπα που επιθυμούσαν να τον επισκεφθούν, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι συνθήκες κράτησης που επιβλήθηκαν στον προσφεύγοντα έως τις 17 Νοεμβρίου 2009 συνιστούσαν απάνθρωπη μεταχείριση. Αφετέρου, ενόψει της άφιξης άλλων κρατουμένων στη φυλακή του *İmralı* και της αυξημένης συχνότητας λήψης επισκέψεων, κατέληξε στο αντίθετο συμπέρασμα όσον αφορά την κράτησή του μετά το πέρας της ανωτέρω αναφερόμενης ημερομηνίας.

Harakchiev and Tolumov κατά Βουλγαρίας

8 Ιουλίου 2014

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε την επιβολή ποινής ισόβιας κάθειρξης χωρίς δυνατότητα μετατροπής στον πρώτο προσφεύγοντα, καθώς και την υπαγωγή σε αυστηρό καθεστώς κράτησης, το οποίο περιλάμβανε απομόνωση, αμφότερων των προσφευγόντων, ο δεύτερος εκ των οποίων εξέτιε επίσης ποινή ισόβιας κάθειρξης. Αμφότεροι οι προσφεύγοντες κατήγγειλαν, μεταξύ άλλων, ότι το αυστηρό καθεστώς κράτησης στο οποίο είχαν υπαχθεί, με δεδομένο ότι εξέτιαν ποινή ισόβιας κάθειρξης, σε συνδυασμό με τις συνθήκες κράτησής τους, συνιστούσε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Ειδικότερα, βάσει του ισχύοντος, για τους κρατούμενους που εξέτιαν ποινή ισόβιας κάθειρξης, καθεστώτος, οι προσφεύγοντες παρέμεναν διαρκώς κλειδωμένοι στα κελιά τους (με εξαίρεση μία ώρα ημερησίως για περίπατο), σε απομόνωση από τον υπόλοιπο πληθυσμό των φυλακών, αποκομμένοι από την παροχή τρεχούμενου νερού και χωρίς πρόσβαση σε τουαλέτες.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, όσον αφορά το καθεστώς και τις συνθήκες κράτησης των δύο προσφευγόντων. Ως προς το αυστηρό καθεστώς κράτησης, το Δικαστήριο διαπίστωσε ειδικότερα, ότι οι σωρευτικές επιπτώσεις των συνθηκών που υπέμειναν οι προσφεύγοντες – συμπεριλαμβανομένης της απομόνωσης, της ανεπάρκειας συνθηκών αερισμού, φωτισμού, θέρμανσης, υγιεινής, διατροφής και ιατρικής φροντίδας – συνιστούσαν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Πράγματι, το καθεστώς

απομόνωσης στο οποίο υποβλήθηκαν οι προσφεύγοντες φαινόταν να απορρέει από την αυτόματη εφαρμογή των εθνικών διατάξεων που ρύθμιζαν το καθεστώς κράτησης των καταδικασθέντων σε ισόβια κάθειρξη, και όχι από συγκεκριμένους λόγους ασφάλειας συνδεόμενους με τη συμπεριφορά τους. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) της Σύμβασης, καθόσον δεν υπήρχαν σε εθνικό επίπεδο αποτελεσματικά ένδικα μέσα κατά των συνθηκών κράτησης των προσφευγόντων. Τέλος, δυνάμει του **άρθρου 46** (υποχρεωτική ισχύς και εκτέλεση των αποφάσεων) της Σύμβασης, το Δικαστήριο έκρινε ότι, προκειμένου να εξασφαλισθεί η ορθή εκτέλεση της παρούσας απόφασης, η Βουλγαρία οφείλει να προβεί σε μεταρρύθμιση του νομικού πλαισίου που διέπει το καθεστώς κράτησης των προσώπων τα οποία έχουν καταδικασθεί σε ισόβια κάθειρξη, με ή χωρίς δυνατότητα απολύσεως υπό όρους, κατά προτίμηση μέσω νομοθετικής ρύθμισης, ώστε να αντιμετωπισθεί, ειδικότερα η αυτόματη επιβολή ενός εξαιρετικά περιοριστικού καθεστώτος κράτησης και απομόνωσης σε όλους κρατουμένους που τους έχει επιβληθεί ποινή ισόβιας κάθειρξης.

Δείτε επίσης, μεταξύ άλλων: **Manolov κατά Βουλγαρίας**,απόφαση της 4 Νοεμβρίου 2014, **Halil Adem Hasanκατά Βουλγαρίας**, απόφαση της 10ης Μαρτίου 2015.

Schmidt and Šmigol κατά Εσθονίας

28 Νοεμβρίου 2023[16]

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε τη διαδοχική επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων σε αμφότερους τους προσφεύγοντες κατά την έκτιση της ποινής τους στο κατάστημα κράτησης *Viru*. Συνεπεία των εν λόγω κυρώσεων, παρέμειναν σε συνθήκες που ισοδυναμούσαν ουσιαστικά με πλήρη απομόνωση. Αμφότεροι οι προσφεύγοντες κατήγγειλαν ότι τα χρονικά διαστήματα που παρέμειναν σε απομόνωση συνιστούσαν παραβίαση των δικαιωμάτων τους.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, όσον αφορά τον πρώτο προσφεύγοντα, για το συνολικό χρονικό διάστημα από τις 27 Ιουνίου 2015 έως τις 6 Δεκεμβρίου 2017 κατά το οποίο βρισκόταν υπό κράτηση, είτε σε κελί πειθαρχικού περιορισμού είτε σε κελί απομόνωσης, και, όσον αφορά τον δεύτερο προσφεύγοντα, για το χρονικό διάστημα μεταξύ 1ης Ιουνίου 2016 και 26 Σεπτεμβρίου 2017 κατά το οποίο βρισκόταν υπό κράτηση κελί που χρησιμοποιείται για πειθαρχικούς σκοπούς. Διαπίστωσε ότι η απομόνωση των προσφευγόντων κατά τη διάρκεια των διαστημάτων αυτών, τους είχε υποβάλει σε ψυχολογική καταπόνηση ή δοκιμασία έντασης που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι σύμφυτο με την κράτηση.

16. Η απόφαση αυτή θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στο Άρθρο 44 παρ. 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Σωματικές έρευνες

Valašinas κατά Λιθουανίας

24 Ιουλίου 2001

Κατά τη διάρκεια έκτισης ποινής στερητικής της ελευθερίας για αδικήματα κλοπής, κατοχής και εμπορίας πυροβόλων όπλων, ο προσφεύγων υποχρεώθηκε, κατόπιν επισκέψεως συγγενούς του, να παραμείνει εντελώς γυμνός παρουσία σωφρονιστικής υπαλλήλου γυναικείου φύλου, συμβάν το οποίο κατά τους ισχυρισμούς του, έλαβε χώρα σκοπίμως προκειμένου να επιτύχει τον εξευτελισμό του. Στη συνέχεια, του δόθηκε εντολή να γονατίσει σε βαθύ κάθισμα, και ακολούθησε έλεγχος των γεννητικών του οργάνων καθώς και των τροφίμων που είχε παραλάβει κατά τη διάρκεια του επισκεπτηρίου, από φύλακες με γυμνά χέρια.

Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι ο τρόπος με τον οποίο διεξήχθη η εν λόγω έρευνα κατέδειξε σαφή έλλειψη σεβασμού απέναντι στον προσφεύγοντα και, στην πράξη, έθιξε την αξιοπρέπειά του. Κατέληξε δε ότι η μεταχείριση στην οποία υποβλήθηκε συνιστούσε εξευτελιστική μεταχείριση **κατά παραβίαση του Άρθρου 3** (απαγόρευση βασανιστηρίων καθώς και απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας) της Σύμβασης.

Iwańczuk κατά Πολωνίας

15 Νοεμβρίου 2001

Κατά τη διάρκεια της προσωρινής του κράτησης, ο προσφεύγων ζήτησε άδεια άσκησης του εκλογικού του δικαιώματος στις βουλευτικές εκλογές του 1993. Ενημερώθηκε από ομάδα υπαλλήλων φρούρησης του καταστήματος κράτησης, ότι προκειμένου να του επιτραπεί η συμμετοχή στη διαδικασία ψηφοφορίας, έπρεπε να αφαιρέσει τα ρούχα του και να υποβληθεί σε σωματική έρευνα. Αφαιρώντας τα ρούχα του, πλην του εσώρουχού του, έγινε αντικείμενο χλευασμού από τους υπαλλήλους φρούρησης, οι οποίοι αντάλλασσαν μεταξύ τους εξευτελιστικά σχόλια σε σχέση με το σώμα του και του απηύθυναν λεκτικές προσβολές. Τον διέταξαν να μείνει εντελώς γυμνός, ωστόσο εκείνος αρνήθηκε, και οδηγήθηκε εκ νέου στο κελί του, χωρίς να του επιτραπεί να ψηφίσει.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι η εν λόγω συμπεριφορά συνιστούσε εξευτελιστική μεταχείριση, **κατά παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση βασανιστηρίων και απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Το Δικαστήριο επισήμανε ότι δεν υπήρχαν επιτακτικοί λόγοι οι οποίοι να δικαιολογούν τη διαταγή πλήρους έκδυσης ενώπιον των σωφρονιστικών υπαλλήλων ως αναγκαία για την εγγύηση της ασφάλειας, ενόψει της φιλήσυχης συμπεριφοράς του προσφεύγοντος καθ' όλη τη διάρκεια της κράτησής του, του γεγονότος ότι οι σε βάρος του κατηγορίες, δεν αφορούσαν βίαιο αδίκημα, της απουσίας βεβαρημένου ποινικού μητρώου και εμφανών λόγων ικανών να προξενήσουν φόβους περί εκ μέρους του εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς. Αν και ενδέχεται, υπό προϋποθέσεις, οι σωματικές έρευνες να καθίστανται αναγκαίες για την εγγύηση της ασφάλειας και την πρόληψη των διαταραχών εντός των καταστημάτων κράτησης, οφείλουν να διενεργούνται με κατάλληλο τρόπο. Συμπεριφορές που αποσκοπούν στην πρόκληση αισθημάτων ταπείνωσης και κατωτερότητας, όπως εν προκειμένω, αντανακλούν έλλειψη σεβασμού προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια των κρατουμένων.

Frérot κατά Γαλλίας

12 Ιουνίου 2007

Ο προσφεύγων, πρώην μέλος ένοπλου κινήματος της ακροαριστεράς, ο οποίος εξέτιε ποινή ισόβιας κάθειρξης για σειρά αξιόποινων πράξεων, μεταξύ των οποίων ανθρωποκτονία και ένοπλη ληστεία, υποβαλλόταν σε τακτικές σωματικές έρευνες κάθε φορά που έβγαινε από την αίθουσα επισκεπτηρίων του καταστήματος κράτησης *Fresnes*, όπου κρατήθηκε από το 1994 έως το 1996. Στις περιπτώσεις που αρνήθηκε, τον μετέφεραν σε κελί πειθαρχικού περιορισμού.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Ενώ το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι οι σωματικές έρευνες επιβλήθηκαν στον προσφεύγοντα με σκοπό την εγγύηση της ασφάλειας ή την αποτροπή αξιόποινων πράξεων, εντούτοις το Δικαστήριο προβληματίστηκε από το γεγονός ότι η διαδικασία της έρευνας μεταξύ του καταστήματος κράτησης στο οποίο κρατείτο ο προσφεύγων και άλλων, παρουσίαζε διαφορές. Ο προσφεύγων υποχρεωνόταν σε πρωκτικό έλεγχο μόνο στο κατάστημα κράτησης του *Fresnes*, όπου υπήρχε η βεβαιότητα ότι κάθε κρατούμενος που επέστρεφε από την

αίθουσα επισκεπτηρίων έκρυβε αντικείμενα ή ουσίες στα πλέον απόκρυφα μέρη του σώματός του. Το Δικαστήριο, ως εκ τούτου, δύναται να κατανοήσει ότι οι εν λόγω κρατούμενοι θα μπορούσαν να αισθάνονται ότι υπήρξαν θύματα αδικιών που διαπράχθηκαν σε βάρος τους, ιδίως εφόσον η διαδικασία της έρευνας προβλεπόταν από εγκύκλιο, η οποία παρείχε σε κάθε διευθυντή καταστήματος κράτησης ευρεία διακριτική ευχέρεια κατά την εφαρμογή της.

El Shennawy κατά Γαλλίας

20 Ιανουαρίου 2011

Εκτίοντας ποινή φυλάκισης για σειρά αξιόποινων πράξεων, ο προσφεύγων κατήγγειλε ειδικότερα τις σωματικές έρευνες στις οποίες υποβλήθηκε κατά τη διάρκεια της σε βάρος του ποινικής διαδικασίας.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Οι εν λόγω σωματικές έρευνες δεν είχαν επαρκώς αιτιολογηθεί με βάση επιτακτικές ανάγκες ασφάλειας. Παρόλο που διήρκεσαν για μικρό χρονικό διάστημα, ήταν ικανές να προκαλέσουν στον προσφεύγοντα συναισθήματα αδικίας, κατωτερότητας και άγχους, τα οποία είναι χαρακτηριστικά ενός βαθμού ταπείνωσης που υπερβαίνει το επίπεδο το οποίο αναπόφευκτα συνεπάγεται η διαδικασία σωματικής έρευνας κρατουμένων (*strip-searching*).

S.J. (αριθ. 2) κατά Λουξεμβούργου (αριθ. 47229/12)

31 Οκτωβρίου 2013

Ο προσφεύγων, ο οποίος εξέτιε ποινή στερητική της ελευθερίας κατήγγειλε, ότι στο πλαίσιο σωματικής έρευνας, υποχρεώθηκε να αφαιρέσει τα ρούχα του σε ανοιχτό θάλαμο, παρουσία αρκετών υπαλλήλων φρούρησης. Ισχυρίστηκε ότι η σωματική έρευνα υπό τέτοιες συνθήκες συνιστούσε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, είτε κατά το ουσιαστικό είτε κατά το διαδικαστικό σκέλος του. Επισημαίνοντας ειδικότερα, ότι η διαρρύθμιση των χώρων εντός του καταστήματος κράτησης δεν ήταν η ενδεδειγμένη, καθόσον ο εν λόγω θάλαμος άνοιγε σε αίθουσα όπου οι υπό έρευνα κρατούμενοι ήταν ορατοί σε πρόσωπα μη εμπλεκόμενα στη διαδικασία, το Δικαστήριο εκτίμησε εντούτοις ότι δεν μπορούσε να συναχθεί από τη διαρρύθμιση αυτή και μόνον ότι οι σωματικές έρευνες που διεξάγονταν στον χώρο αυτό συνεπάγονταν βαθμό οδύνης ή εξευτελισμού που υπερέβαινε το αναπόφευκτο. Επιπρόσθετα, και αναφορικά ειδικότερα με τη σωματική έρευνα που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας υπόθεσης, δεν υπήρχε καμία ένδειξη στον φάκελο της υπόθεσης ότι υπήρξε πρόθεση εξευτελισμού, και μάλιστα ο προσφεύγων δεν ισχυρίστηκε ότι υπήρξε θύμα προσβλητικής συμπεριφοράς των υπαλλήλων φρούρησης ή ότι οι τελευταίοι ενήργησαν κατά τρόπο που να υποδηλώνει ότι επεδίωκαν τον εξευτελισμό του.

Milka κατά Πολωνίας

15 Σεπτεμβρίου 2015

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε τις πειθαρχικές κυρώσεις σε βάρος του προσφεύγοντα λόγω της άρνησής του να υποβληθεί σε σωματική έρευνα κατά την παραμονή του στη φυλακή. Τα Πολωνικά δικαστήρια απέρριψαν τις προσφυγές του – χωρίς να εξετάσουν τους πραγματικούς λόγους λήψης των πειθαρχικών μέτρων – με την αιτιολογία ότι είχε αρνηθεί να υποβληθεί στις σωματικές έρευνες και ότι αυτό συνιστούσε πειθαρχικό παράπτωμα.

Το Δικαστήριο κήρυξε **απαράδεκτη** την εν λόγω προσφυγή δυνάμει του άρθρου 3 (απαγόρευση της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης ως προδήλως αβάσιμη, διαπιστώνοντας ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, δεν υφίστατο στοιχείο ταπείνωσης ή εξευτελισμού ικανό να στοιχειοθετήσει παραβίαση του άρθρου 3. Διαπίστωσε εντούτοις, **παραβίαση του άρθρου 8** της Σύμβασης (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής). Συναφώς, το Δικαστήριο επισήμανε ειδικότερα ότι, μολονότι οι σωματικές έρευνες ενδέχεται να είναι ενίοτε αναγκαίες για την εγγύηση της ασφάλειας ή την πρόληψη διαταραχών εντός των καταστημάτων κράτησης, οφείλουν να διενεργούνται με κατάλληλο τρόπο. Στην υπόθεση του προσφεύγοντα ωστόσο, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι δεν αποδείχθηκε πως η καταγγελθείσα παρέμβαση ήταν αιτιολογημένη βάσει επιτακτικών αναγκών και αναλογική ενόψει των περιστάσεων.

Roth κατά Γερμανίας

22 Οκτωβρίου 2020

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε την καταγγελία του προσφεύγοντα σχετικά με τις επαναλαμβανόμενες αιφνίδιες σωματικές έρευνες στις οποίες υποβλήθηκε κατά την παραμονή του στο κατάστημα κράτησης και την άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να του επιδικάσουν αποζημίωση για την ηθική βλάβη την οποία υπέστη.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι οι έρευνες είχαν υπερβεί το αναπόφευκτο στοιχείο οδύνης ή εξευτελισμού που συνδέεται με μια συγκεκριμένη μορφή νόμιμης μεταχείρισης, και ότι είχαν, ως εκ τούτου, προσβάλει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια του προσφεύγοντα και συνιστούσαν εξευτελιστική μεταχείριση. Ειδικότερα επισήμανε ότι ο τρόπος με τον οποίο είχαν διεξαχθεί οι επαναλαμβανόμενες έρευνες δεν περιλάμβανε περαιτέρω στοιχεία αδικαιολόγητου εξευτελισμού ή αδικαιολόγητης ταπείνωσης του προσφεύγοντα.

Ωστόσο, λόγω της απουσίας θεμιτού σκοπού για τις εν λόγω επαναλαμβανόμενες και γενικευμένες σωματικές έρευνες, το αίσθημα της αδικίας και τα συχνά συναφή συναισθήματα κατωτερότητας και άγχους, καθώς και το αίσθημα σοβαρής προσβολής της αξιοπρέπειας που αναμφίβολα προκαλεί η υποχρέωση έκδυσης ενώπιον τρίτων και υποβολής σε πρωκτικό έλεγχο, οδηγούσαν σε βαθμό ταπείνωσης που υπερέβαινε το αναπόφευκτο και, ως εκ τούτου, ανεκτό επίπεδο που εμπεριέχουν αναπόφευκτα οι σωματικές έρευνες κρατουμένων. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι δεν υπήρχε αποτελεσματική έννομη προστασία ενώπιον εθνικής αρχής για την εξέταση της ουσίας της καταγγελίας του προσφεύγοντα δυνάμει του άρθρου 3.

B.M. και Άλλοι κατά Γαλλίας (αριθ. 84187/17 και πέντε ακόμη προσφυγές)

6 Ιουλίου 2023

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε τις συνθήκες κράτησης στο σωφρονιστικό κατάστημα *Fresnes* και την ύπαρξη αποτελεσματικού ένδικου μέσου με σκοπό τη βελτίωσή τους. Πέντε από τους έξι προσφεύγοντες κατήγγειλαν επίσης τη διαδικασία σωματικής έρευνας στην οποία υποβάλλονταν συστηματικά κατά την αποχώρησή τους από τις αίθουσες επισκεπτηρίων της φυλακής.

Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή, δυνάμει του άρθρου 3 (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, αναφορικά με τη διεξαγωγή σωματικών ερευνών **απαράδεκτη**, λόγω μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων. Αφού διαπίστωσε ειδικότερα, ότι η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων προστασίας θεμελιώδους ελευθερίας (*référé-liberté*), η οποία προβλέπεται στο άρθρο L. 521-2 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας και επιτρέπει στον δικαστή που εξετάζει όμοιες αιτήσεις, σε περίπτωση που αποδεικνύεται ο επείγων χαρακτήρας τους, να ρυθμίσει άμεσα σοβαρές και κατάφωρα παράνομες προσβολές θεμελιώδους ελευθερίας, είχε όντως χρησιμοποιηθεί, σε έναν ορισμένο αριθμό υποθέσεων, προς ρύθμιση παραβιάσεων του άρθρου 3 της Σύμβασης σε σχέση με την πρακτική των σωματικών ερευνών, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, υπό τις περιστάσεις, και λαμβάνοντας υπόψη την αρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων, η εν λόγω αίτηση πρέπει να θεωρηθεί ότι συνιστούσε, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, αποτελεσματικό και διαθέσιμο ένδικο μέσο τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη. Δεδομένου ότι οι προσφεύγοντες απείχαν από την κίνηση οποιασδήποτε διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, το Δικαστήριο έκρινε ότι η προσφυγή, δυνάμει του άρθρου 3 της Σύμβασης, σχετικά με τις σωματικές έρευνες, έπρεπε να απορριφθεί λόγω μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων. Αντιθέτως, το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρχε **παραβίαση του άρθρου 3 και του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) της Σύμβασης στην παρούσα υπόθεση, όσον αφορά τρεις από τους προσφεύγοντες, λόγω των υλικών συνθηκών κράτησής τους και της απουσίας αποτελεσματικού προληπτικού ενδίκου μέσου κατά τον χρόνο της κράτησής τους. Ενόψει των ανωτέρω, επισήμανε ειδικότερα ότι οι προσφεύγοντες είχαν κρατηθεί στο σωφρονιστικό κατάστημα *Fresnes* κατά τις ίδιες χρονικές περιόδους με τους προσφεύγοντες στην υπόθεση *J.M.B. και Άλλοι κατά Γαλλίας* (βλ. ανωτέρω, υπό την ενότητα «Συνθήκες κράτησης και εσωτερικά ένδικα μέσα»), στην οποία το Δικαστήριο είχε διαπιστώσει ότι οι εν λόγω προσφεύγοντες είχαν υποβληθεί σε συνθήκες κράτησης που παραβίαζαν το άρθρο 3, και είχε επιπλέον κρίνει ότι δεν υπήρχε διαθέσιμο αποτελεσματικό ένδικο μέσο για να επιδιώξουν τη βελτίωση των συνθηκών, κατά παραβίαση του άρθρου 13.

Το Δικαστήριο δεν διέκρινε λόγο να συνάγει διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα υπόθεση.

Συστηματική χρησιμοποίηση χειροπέδων

Shlykov και Άλλοι κατά Ρωσίας[17]

19 Ιανουαρίου 2021

Οι τέσσερις προσφεύγοντες, όλοι κρατούμενοι εκτίοντες ποινή ισόβιας κάθειρξης σε διάφορα σωφρονιστικά καταστήματα, υποβλήθηκαν σε συστηματική χρησιμοποίηση χειροπέδων, όταν εξέρχονταν από το κελί τους, με την αιτιολογία ότι εξέτιαν ποινή ισόβιας κάθειρξης, ότι είχαν πειθαρχικά παραπτώματα ή ότι είχαν τεθεί υπό παρακολούθηση ως κρατούμενοι υψηλού κινδύνου από επιτροπή της φυλακής.

17. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία έπαψε να είναι Συμβαλλόμενο Μέρος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 3** (απαγόρευση της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι η συστηματική χρησιμοποίηση χειροπέδων των προσφευγόντων, σε ένα ασφαλές περιβάλλον, συνιστούσε μέτρο που στερούνταν επαρκούς δικαιολογίας και, ως εκ τούτου, μπορούσε να εκληφθεί ως εξευτελιστική μεταχείριση. Ειδικότερα, μολονότι το Δικαστήριο είχε γνώση των πιθανών δυσχερειών εκ μέρους των κρατών ως προς τη διατήρηση της τάξης και την επιβολή της πειθαρχίας στα σωφρονιστικά καταστήματα και του γεγονότος ότι η απείθεια των κρατουμένων μπορεί γρήγορα να εκφυλιστεί σε βία, επισήμανε ότι η ποινή ισόβιας κάθειρξης δεν μπορεί να δικαιολογήσει τη συστηματική και παρατεταμένη χρησιμοποίηση χειροπέδων, η οποία δεν βασίζεται σε συγκεκριμένους λόγους ασφαλείας και στις ατομικές περιστάσεις του εκάστοτε κρατούμενου και δεν υπόκειται σε τακτική επανεξέταση. Επιπλέον, τα μέτρα περιορισμού σε βάρος κρατουμένων που εκτίουν ποινή ισόβιας κάθειρξης δύνανται να λαμβάνονται μόνο ως αναλογική ανταπόκριση σε έναν συγκεκριμένο κίνδυνο και για τον χρόνο που κρίνεται απολύτως αναγκαίος για την αντιμετώπιση του εν λόγω κινδύνου. Το Δικαστήριο επισήμανε επίσης ότι οι προσφεύγοντες στην παρούσα υπόθεση είχαν υποβληθεί σε χρησιμοποίηση χειροπέδων για παρατεταμένες χρονικές περιόδους, σε κάθε έξοδο από το κελί τους, χωρίς προηγούμενη δέουσα αξιολόγηση της ατομικής τους κατάστασης και χωρίς τακτική εκτίμηση του κατά πόσον η εφαρμογή του επίμαχου μέτρου ήταν πρόσφορη ή εξυπηρετούσε έναν συγκεκριμένο σκοπό. Τέλος, δυνάμει του **άρθρου 46** (αποτελεσματική ισχύς και εκτέλεση των αποφάσεων) της Σύμβασης, το Δικαστήριο κάλεσε τη Ρωσία να εφαρμόσει μέτρα γενικού χαρακτήρα όσον αφορά την παραβίαση του άρθρου 3 (ως προς πρακτική της παρατεταμένης χρησιμοποίηση χειροπέδων κρατουμένων που εξέτιαν ποινή ισόβιας κάθειρξης).

Επιτήρηση με βιντεοσκόπηση

Van der Graaf κατά Ολλανδίας

1 Ιουνίου 2004 (απόφαση επί του παραδεκτού)

Τον Μάιο του 2002 ο προσφεύγων συνελήφθη και τέθηκε υπό κράτηση ως ύποπτος για τον πυροβολισμό και τη δολοφονία γνωστού πολιτικού προσώπου. Τέθηκε δε υπό διαρκή επιτήρηση με χρήση κάμερας. Οι προσφυγές του κατά των διαδοχικών εκδόσεων διαταγής παράτασης της διαρκούς επιτήρησής του με χρήση κάμερας έγιναν δεκτές ως βάσιμες, ελλείψει διαπίστωσης νομικού ερείσματος, εκ μέρους των δικαστηρίων, για την επιβολή ενός τέτοιου μέτρου, δεδομένου του καθεστώτος της προσωπικής κράτησής του. Τον Ιούλιο του 2002 επήλθε τροποποίηση στους οικείους κανονισμούς των καταστημάτων κράτησης, δυνάμει της οποίας κατέστη δυνατό να τεθούν υπό μόνιμη επιτήρηση με χρήση κάμερας και κρατούμενοι υπό καθεστώς προσωπικής κράτησης. Αυθημερόν, ο διευθυντής του κέντρου κράτησης εξέδωσε νέα διαταγή για την επιτήρηση του προσφεύγοντα με κάμερα. Η προσφυγή του προσφεύγοντα απορρίφθηκε εν προκειμένω, καθώς, μεταξύ άλλων, το μέτρο είχε ληφθεί επί επαρκούς ερείσματος στο πλαίσιο των τροποποιημένων κανονισμών.

Το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή **απαράδεκτη,** τόσο δυνάμει του άρθρου 3 (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) όσο και του άρθρου 8 (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Σύμβασης, ως προδήλως αβάσιμη. Αρχικά, το Δικαστήριο εκτίμησε ότι, μολονότι η διαρκής παρακολούθηση μέσω κάμερας για μια περίοδο περίπου τεσσερισήμισι μηνών ενδέχεται να προκάλεσε στον προσφεύγοντα συναισθήματα δυσφορίας λόγω της παντελούς έλλειψης ιδιωτικότητας, δεν θεμελιωνόταν επαρκώς ότι ένα τέτοιο μέτρο τον υπέβαλε πράγματι σε ψυχική οδύνη επίπεδου σοβαρότητας ικανού να συνιστά απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση. Περαιτέρω, το Δικαστήριο επισήμανε ότι η τοποθέτηση του προσφεύγοντα υπό μόνιμη επιτήρηση με κάμερα συνιστούσε σοβαρή παρέμβαση στο δικαίωμά του για σεβασμό της ιδιωτικής του ζωής. Ωστόσο, το επίμαχο μέτρο είχε νομικό έρεισμα στο εθνικό δίκαιο και επιδίωκε τον θεμιτό σκοπό της πρόληψης της απόδρασης του προσφεύγοντα ή της βλάβης της υγείας του. Ως εκ τούτου, δεδομένης της μεγάλης δημόσιας αναστάτωσης που προκάλεσε το αδίκημα που διέπραξε ο προσφεύγων και της σημασίας της προσαγωγής του σε δίκη, το Δικαστήριο έκρινε ότι η καταγγελλόμενη παρέμβαση μπορούσε να θεωρηθεί αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία προς το συμφέρον της δημόσιας ασφάλειας, της προάσπιση της τάξης και της πρόληψης ποινικών παραβάσεων.

Riina κατά Ιταλίας

11 Μαρτίου 2014 (απόφαση επί του παραδεκτού)

Ο προσφεύγων, ο οποίος είχε καταδικαστεί σε ισόβια κάθειρξη για τη διάπραξη ιδιαιτέρως σοβαρών εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της εμπλοκής σε συμμορία τύπου μαφίας και διάπραξης πολλαπλών ανθρωποκτονιών εκ προθέσεως, κατήγγειλε το γεγονός ότι τελούσε υπό διαρκή επιτήρηση με βιντεοσκόπηση εντός του κελιού στο οποίο κρατείτο, συμπεριλαμβανομένου και του χώρου της τουαλέτας. Υποστήριξε ότι τα εσωτερικά διαθέσιμα για την αμφισβήτηση των εν λόγω μέτρων, ένδικα μέσα, ήταν αναποτελεσματικά.

Το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή **απαράδεκτη** δυνάμει του άρθρου 3 (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) και του άρθρου 8 (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι ο προσφεύγων δεν είχε εξαντλήσει τα διαθέσιμα εσωτερικά ένδικα μέσα προκειμένου να προσβάλει την εφαρμογή του μέτρου της επιτήρησης με βιντεοσκόπηση.

Gorlov και Άλλοι κατά Ρωσίας[18]

2 Ιουλίου 2019

Η παρούσα υπόθεση αφορούσε τη διαρκή επιτήρηση με βιντεοσκόπηση κρατουμένων εντός των κελιών τους, μέσω καμερών κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης. Οι προσφεύγοντες κατήγγειλαν ειδικότερα, ότι η συνεχής επιτήρηση των κελιών τους, ενίοτε από γυναίκες υπαλλήλους φρούρησης, συνιστούσε παραβίαση του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής τους ζωής.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής) της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι το εν λόγω μέτρο δεν ήταν «σύμφωνο με τον νόμο». Μολονότι το Δικαστήριο μπορούσε να δεχθεί την πιθανή αναγκαιότητα διαρκούς παρακολούθησης ορισμένων χώρων των σωφρονιστικών καταστημάτων, ή συγκεκριμένων κρατουμένων, διαπίστωσε ειδικότερα ότι το ισχύον νομικό πλαίσιο στη Ρωσία δεν μπορούσε να θεωρηθεί επαρκώς σαφές, ακριβές και λεπτομερές ώστε να παρέχει ενδεδειγμένη προστασία έναντι της αυθαίρετης παρέμβασης των δημόσιων αρχών στο δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι υπήρξε **παραβίαση του άρθρου 13** (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής) της Σύμβασης **σε συνδυασμό με το άρθρο 8** όσον αφορά δύο εκ των προσφευγόντων, διαπιστώνοντας ότι δεν διέθεταν αποτελεσματικό εσωτερικό ένδικο μέσο για την καταγγελία τους περί παραβίασης του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής τους ζωής.

18. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία έπαψε να είναι Συμβαλλόμενο Μέρος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Δείτε επίσης: **Izmestyev κατά Ρωσίας**[19], απόφαση της 27ης Αυγούστου 2019.

Κείμενα και έγγραφα

Δείτε ειδικότερα:

- **Οδηγός για τη νομολογία της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – Δικαιώματα των κρατουμένων**, Γραφείο Νομικού Συμβούλου του Δικαστηρίου

Επικοινωνία:
Τηλ.: +33 (0)3 90 21 42 08

19. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία έπαψε να είναι Συμβαλλόμενο Μέρος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.